

Witboek

1.162 verpleegkundigen en verzorgenden
over hun passie.

2022

Inhoud

- 4**   **Voorwoord**
- 7**   **Leeswijzer Witboek**
- 10**   **De waarde van verplegen en verzorgen voor de zorgvrager**
Citaten
- 31**   **Wat is het mooie aan je vak en wat zijn de redenen waarom je als
zorgmedewerker of student je vak met tevredenheid uitoefent?**
Citaten
- 58**   **Wat levert verplegen en verzorgen op voor de beroepsgroepen
(artsen, diëtisten, fysiotherapeuten etc.) waarmee verplegend
personeel samenwerkt?**
Citaten
- 73**   **Wat is de waarde van verplegen en verzorgen
voor de samenleving?**
Citaten
- 93**   **Kun je in één woord aangeven wat voor jou de kern
of het mooie van je vak is?**
Citaten
- 97**   **Verantwoording Witboek 2022**

Onmisbaar

0

Voorwoord

Een mens staat op twee benen. In 1982 stond ik op het wat sombere rechterbeen en maakte toen het Zwartboek van de verpleging. Ik schreef dit Zwartboek, samen met Theo Dassen, in opdracht van 'Het Beterschap, belangenvereniging voor verpleegkundigen en verzorgenden'. Het Zwartboek gaf aan wat volgens verpleegkundigen en verzorgenden de gevolgen zijn van het in 1982 bestaande tekort aan personeel.

Nu in 2022, 40 jaar later, sta ik op het opgewekte linkerbeen en maakte ik een Witboek. Dit Witboek van de Verpleging en Verzorging heeft als doel tegenwicht te bieden aan de vaak sombere berichtgeving in de dagbladen over verplegen en verzorgen. In de dagbladen lees je vooral wat er niet goed gaat binnen het beroep van helpende, verzorgende, verpleegkundige en verpleegkundig specialist. De dagbladen schrijven over werkdruk, slechte salarissen, personeelstekort, gebrek aan zeggenschap, geweld tegen hulpverleners en het vertrek van beroepsgenoten uit het vak. Dat is (deels) waar en aan die problemen moeten we als beroepsgroepen hard werken en dat gebeurt ook.

De andere realiteit is dat er veel helpenden, verzorgenden, verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten en studenten voor deze beroepen zijn, die hun vak met trots en plezier uitoefenen. Zij weten heel goed waarom ze hun beroep uitoefenen of de opleiding hiervoor volgen. Zij hebben goed door hoe belangrijk hun werk is voor zorgvragers, voor de andere beroepsgroepen, voor de gezondheidszorg én voor onze samenleving.

Dit Witboek van de Verpleging en Verzorging 2022 laat 1.162 zorgmedewerkers (gediplomeerden en studenten) aan het woord over hun vak. Zij schreven op wat de redenen zijn waarom zij dit beroep met veel trots en passie uitoefenen. Het grootste deel van dit Witboek bevat citaten uit de antwoorden op vijf vragen, die ik hen heb gesteld. Deze citaten spreken voor zich, interpretaties zijn overbodig.

Dit Witboek draag ik op aan mijn vakgenoten en studenten en mijn vroeg overleden dierbare vriend en collega-verpleegkundige Theo Dassen, waarmee ik het Zwartboek maakte in 1982. Ik hoop dat het Witboek bijdraagt aan een positief imago van de zorgberoepen in de media en mijn vele collega's inspiratie geeft tijdens de uitoefening van hun mooie vak.

Aart Eliens, verpleegkundige niet praktiserend
Initiator en maker van dit Witboek

In de
frontlinie
staan

Leeswijzer Witboek

Hoe lees je dit Witboek? Dit is een boek waarin je bladert en leest. Het Witboek is behulpzaam te verhelderen of te ontdekken wat de drijfveren zijn om je vak uit te oefenen. Voor studenten, die aan het begin van hun loopbaan staan in de gezondheidszorg, kan het boek inspiratie bieden bij de vorming van een helder beroepsbeeld.

Aan helpenden, verzorgenden, verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten zijn vijf vragen gesteld:

- 1 Wat is mooi aan je vak en wat zijn de redenen waarom je als zorgmedewerker of student je vak met tevredenheid uitoefent?
- 2 Wat is de waarde van verplegen en verzorgen voor de zorgvrager?
- 3 Wat levert verplegen en verzorgen op voor de beroepsgroepen (artsen, diëtisten, fysiotherapeuten etc.) waarmee verplegend personeel samenwerkt?
- 4 Wat is de waarde van verplegen en verzorgen voor de samenleving?
- 5 Kun je in één woord aangeven wat voor jou de kern of het mooie van je vak is?

Ieder hoofdstuk begint met een korte inleiding waarin je een samenvatting leest van alle reacties op de vraag die in dat hoofdstuk besproken wordt. In een tabel staan thema's die vaak genoemd worden en het aantal reacties van respondenten op dit thema. Daarna lees je een reeks sprekende en mooie citaten uit de 1.162 reacties op deze vraag.

Aan het einde van het Witboek lees je uitgebreider waarom ik dit Witboek maakte en geef ik een verantwoording van mijn werkwijze bij het maken van het Witboek.

Tenslotte. De respondenten die in dit Witboek aan het woord komen, behoren tot de beroepsgroepen van helpende, verzorgende IG, verpleegkundige en verpleegkundig specialist. Bij de citaten van de respondenten is geen onderscheid gemaakt tussen studenten en gediplomeerden.

Voor de leesbaarheid van de tekst gebruik ik de woorden verpleegkundigen en verzorgenden of respondenten om de totale groep aan te duiden. De begrippen cliënt, zorgvrager en patiënt gebruik ik door elkaar.

Wanneer er een getal tussen haakjes staat, verwijst dit naar het aantal keer dat een opmerking is gemaakt door de helpenden, verzorgenden, verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten die de vijf vragen hebben beantwoord.

Onschatbare waarde

2

De waarde van verplegen en verzorgen voor de zorgvrager

Hieronder staat een korte toelichting op de thema's waarin de reacties van de 1.162 respondenten zijn verdeeld. Ik noem eerst het thema en geef daarna een samenvatting van de citaten die bij dit thema horen. Wanneer er een getal tussen haakjes staat, verwijst dat naar de frequentie waarmee opmerkingen binnen dit thema zijn gemaakt door de respondenten. Daarna volgt een reeks citaten overgenomen van de respondenten.

Het gaat hierna over de vraag wat de waarde van verplegen en verzorgen is voor de zorgvrager.

Tabel 1
**Waarde van verplegen en
 verzorgen voor de zorgvrager**

Vanuit visie werken	359
Contact	273
Kwaliteitsbevordering	208
Kwetsbare mensen ondersteunen	157
Herstel bevorderen	139
Interventies waar patiënt profijt van heeft	139
Eigen regie bevorderen	121
Onbetaalbaar	105
Zelfzorg overnemen	91
Zorg in eigen omgeving	68
Van betekenis zijn	46
Continuïteit en coördinatie van zorg	43
Aandacht	23
Belangenbehartiger	22
Zonder verpleging en verzorging geen gezondheidszorg	11

Vanuit visie werken

Verpleegkundigen en verzorgenden geven aan dat het werken vanuit een visie van waarde is voor zorgvragers (359). Dit wordt op allerlei manieren toegelicht door de respondenten. Het gaat vooral over aansluiten op de wensen en behoeften van de zorgvrager door de zorgverlener. Dit betekent aansluiting zoeken bij de waarden van die zorgvrager en die waarden zonder oordeel te accepteren. Termen zoals 'vraaggericht werken', 'belevingsgericht werken', 'bewonersgericht werken', 'warme zorg', 'persoonsgerichte zorg', 'verwenzorg', 'liefdevolle zorg' en 'werken vanuit positieve gezondheid', geven inhoud aan die visie.

Een ander aspect van die visie is het samen met de zorgvrager komen tot besluiten over zorg (shared decision making of gezamenlijke besluitvorming) en denken in mogelijkheden. De respondenten geven aan dat de biografie of levensbeschrijving van de zorgvrager van belang is. Die biografie kan aanknopingspunten bieden, omdat je dan iets weet over wat belangrijk is voor een zorgvrager, wat zijn of haar waarden en interesses of hobby's zijn en dat kan van betekenis zijn om de zorg inhoud te geven.

Vaak wordt genoemd dat bij het contact niet alleen de zorgvrager betrokken is, maar ook de naasten van deze zorgvrager en het ontlasten van de mantelzorgers.

Het belang van holistisch werken dat wordt genoemd (64), is kijken naar de hele mens, naar het lichamelijk, psychisch, sociaal en spiritueel functioneren van de zorgvrager. Geschreven wordt dat je naar de hele mens dient te kijken, in plaats van alleen naar de ziekte (dus niet 'die heup of nier op kamer 6').

Regelmatig wordt ook bevordering van het welzijn genoemd als waardevol aspect van verplegen en verzorgen (20).

Contact

Contact tussen de zorgvrager en de verpleegkundigen en verzorgenden wordt van grote waarde voor de zorgvrager beschouwd (273). De 1.162 respondenten lichten dit op allerlei manieren toe. Contact betekent dat de patiënt zijn verhaal kwijt kan aan de hulpverlener en dat de patiënt gehoord en ook gezien wordt. Veel respondenten merken op dat goed naar de patiënt luisteren, essentieel is in hun vak. Gehoord worden betekent dat de zorgvrager 'eigen keuzes kan maken voor zijn gezondheid'.

Door dit contact merkt de patiënt dat hij er niet alleen voor staat, dat er iemand is die je helpt om je beter te voelen en dat er iemand is die naast je staat.

Contact heeft nog andere aspecten, namelijk dat de patiënt serieus genomen wordt en dat er interesse is voor de patiënt.

Een aantal respondenten schrijft kortweg op: 'je dient er gewoon te zijn voor de (eenzame) zorgvrager. De patiënt ervaart in het contact met de hulpverlener steun en kan daarna het leven weer oppakken.' Respondenten geven aan dat verpleegkundigen en verzorgenden laagdrempelig zijn, waardoor het contact tussen hulpverlener en patiënt gemakkelijk tot stand kan komen.

Kwaliteitsbevordering

Het werk van verpleegkundigen en verzorgenden is van waarde voor de zorgvrager omdat het bijdraagt aan hun kwaliteit van leven (79). Zorgverleners voeren allerlei activiteiten uit om de kwaliteit van hun zorg te vergroten (129). Voorbeelden hiervan zijn: scholing en deskundigheidsbevordering om kennis en vaardigheden op peil te houden, nieuwe ontwikkelingen invoeren in de zorg en meten hoe patiënten de kwaliteit van zorg ervaren.

Het belang van veilige zorg wordt genoemd (29) en het belang van het op peil houden van de motivatie om goede zorg te leveren.

Zorg dient efficiënt te zijn en gebaseerd te worden op drie bronnen van kennis: wetenschappelijke kennis, ervaringskennis van verpleegkundigen en verzorgenden en de wensen en voorkeuren van de zorgvrager.

Een aantal respondenten geeft aan dat het bij kwaliteit van zorg meestal om kleine dingen gaat: een glimlach voor een bewoner, het leggen van een hand op een schouder. Maar ook samen muziek luisteren, mensen een fijne dag bezorgen, samen koffiedrinken, humor gebruiken en samen in de tuin naar de bloemen kijken. Iemand schrijft: 'Verpleegkundigen en verzorgenden faciliteren het ervaren van fijne momenten'.

Kwetsbare mensen ondersteunen

Verpleegkundigen en verzorgenden geven aan dat zij van waarde zijn voor kwetsbare mensen (157). Genoemd worden verpleegsituaties waarin mensen emotionele zaken meemaken en er zijn op intieme en moeilijke momenten. Een respondent merkt op dat juist verpleegkundigen en verzorgenden er onvoorwaardelijk zijn voor mensen die door allerlei redenen uitgestoten zijn door de samenleving, bijvoorbeeld door hun psychische kwetsbaarheid of doordat ze dakloos zijn. Thuiszorgmedewerkers geven aan dat door hun (tijdelijke) aanwezigheid bij de zorgvrager eenzaamheid 'even wordt verdrongen'. Verpleegkundigen en verzorgenden beschrijven het belang van terminale zorg om mensen een waardig einde te bieden.

Herstel

De waarde van verplegen en verzorgen heeft volgens de respondenten eveneens te maken met het bevorderen van herstel (139). Hierbij gaat het om volledig gezond worden wanneer dit mogelijk is. De waarde zit ook in het ondersteunen van de zorgvrager bij leren leven met de gevolgen van ziekte (59). De respondenten noemen interventies zoals het ondersteunen van de patiënt om verlies van lichaamsfuncties te accepteren, mensen te ondersteunen tijdens hun ziekte, naast de patiënt te staan en handvatten te bieden voor het omgaan met de gevolgen van ziekte. Werkers in de thuiszorg noemen het belang van het combineren van zorg en behandeling (medisch) in hun werk.

Interventies waar de patiënt profijt van heeft

De respondenten noemen talloze interventies of acties van verpleegkundigen en verzorgenden die van waarde zijn voor zorgvragers (125). Hier volgt een opsomming van deze interventies: adviseren, begeleiden, oefenen, informeren, trainen, ondersteunen, motiveren, voorlichten, relaties aangaan, preventie, gezondheidsvaardigheden versterken, verpleegtechnisch handelen, vroegsignalering, vertalen van het beleid van de arts, intermediair zijn tussen andere zorgverleners en de zorgvrager, handelen in acute situaties, ouders en kind begeleiden, potentiëren van de medische behandeling, troost bieden, humor, hoop en houvast bieden, pijn verlichten, steun en toeverlaat zijn, welzijn bevorderen en praten over taboes. Een aantal respondenten benadrukt de betekenis van terminale zorg voor de patiënt (15).

Eigen regie bevorderen

Eigen regie bevorderen is een interventie die zó vaak wordt genoemd (121), dat er hier een aparte toelichting op wordt gegeven. Bij eigen regie gaat het om bevordering van de zelfstandigheid en autonomie van de zorgvrager, om het aanleren van vaardigheden waardoor de zorgvrager beter kan omgaan met ziekte en aandoeningen. Respondenten schrijven dat je zorgvragers moet 'empoweren' wanneer ze een moeilijke tijd doormaken.

Eigen regie bevorderen doe je volgens de respondenten door de zorgvrager aan netwerken te laten deelnemen of hem of haar hierbij te ondersteunen. Die netwerken kunnen het gezin, maar ook een baan of de samenleving zijn.

Bij eigen regie gaat het volgens respondenten ook om bevordering van de eigenwaarde van de zorgvragers en hen in hun kracht te zetten en perspectief te geven waardoor zelfregulatie en acceptatie kan ontstaan. Iemand schrijft dat verpleegkundigen en verzorgenden een brug zijn waarop de zorgvrager naar zelfstandigheid kan gaan.

Onbetaalbaar

Een aantal respondenten (105) typeert de waarde van verplegen en verzorgen voor zorgvragers kernachtig als 'onschatbaar'. Ze zeggen dat verplegen en verzorgen goed of zelfs onmisbaar zijn voor zorgvragers en dat ze hierdoor de hulp krijgen die ze hard nodig hebben.

Zelfzorg overnemen

Bijna honderd (91) respondenten benadrukken de waarde van overname van de zelfzorg van een zorgvrager, wanneer die daar niet meer geheel of gedeeltelijk toe in staat is. Van volledige overname van zelfzorg is sprake tijdens de acute zorg of wanneer de zorgvrager beademd wordt. Respondenten geven aan te kiezen voor het overnemen van (delen van de) zelfzorg, zodat de zorgvrager energie overhoudt voor zaken die door de zorgvrager heel belangrijk worden gevonden, zoals werken aan herstel of rouw.

Tenslotte benadrukken respondenten de waarde van stimuleren van de zelfzorg door zorgvragers, zodat het zelfzorgvermogen weer herstelt.

Zorg in eigen omgeving

Vanuit de thuiszorg (68) wordt de waarde van verplegen en verzorgen vooral gezien in het thuis kunnen laten verblijven van cliënten. 'Zonder ons kunnen cliënten niet thuis blijven' wordt een aantal keer opgemerkt. Andere respondenten geven aan dat de komst van een helpende, verzorgende of verpleegkundige voor de cliënt vaak een hoogtepunt van de dag is. Ambulante behandeling in de GGZ wordt als een waardevol punt genoemd, evenals het feit dat door mensen te ondersteunen bij het thuis blijven wonen, deze cliënten nog betrokken blijven bij de maatschappij.

Van betekenis zijn voor de zorgvrager

Een aantal respondenten benadrukt dat de waarde van verplegen en verzorgen vooral zit in van betekenis zijn voor patiënten (46). In dit verband wordt de waarde van aandacht voor zingeving genoemd.

Continuïteit en coördinatie van zorg

De waarde van verplegen en verzorgen zit volgens de respondenten in het bieden van continuïteit van de zorg (36). Verpleegkundigen en verzorgenden zijn er 24 uur per dag en zeven dagen per week en ze zijn aanspreekpunt en steunpilaar voor de patiënt. Continuïteit betekent dat de zorg zonder onderbreking wordt gegeven en afgestemd blijft op de

zorgvrager bij de overgang van de ene naar de volgende hulpverlener. Door hun coördinerende rol (7) zorgen verpleegkundigen en verzorgenden voor samenhang tussen zorg, medische en paramedische zorg. Hierdoor ontstaat er een eenduidige benadering van de patiënt door alle betrokken hulpverleners.

Aandacht en liefde

De waarde van verplegen en verzorgen zit in de liefde die de zorgvrager ontvangt (23). Iemand zegt dat door het geven van liefde, iemand met een pilletje minder kan.

Belangenbehartiging

Een volgend thema dat wordt genoemd is de rol van belangenbehartiger voor de patiënt (22), vaak 'patient advocacy' genoemd. In die rol komt de zorgprofessional op voor het belang van de patiënt. De verpleegkundige of verzorgende is een vraagbaak voor de patiënt en neemt het op voor de patiënt wanneer deze daar niet (meer) toe in staat is.

Zonder verpleging geen zorg

Respondenten (11) zeggen dat er zonder verpleegkundigen en verzorgenden geen gezondheidszorg is. Ze schrijven dat helpenden, verzorgenden, verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten de pijlers zijn waarop de gezondheidszorg rust.

Door dit contact merkt de patiënt dat hij er niet alleen voor staat, dat er iemand is die je helpt om je beter te voelen en dat er iemand is die naast je staat.

Contact heeft nog andere aspecten, namelijk dat de patiënt serieus genomen wordt en dat er interesse is voor de patiënt.

Een aantal respondenten schrijft kortweg op: 'je dient er gewoon te zijn voor de (eenzame) zorgvrager. De patiënt ervaart in het contact met de hulpverlener steun en kan daarna het leven weer oppakken.' Respondenten geven aan dat verpleegkundigen en verzorgenden laagdrempelig zijn, waardoor het contact tussen hulpverlener en patiënt gemakkelijk tot stand kan komen.

Citaten

Respectvolle, generalistische, persoonsgerichte en continue zorg.

Het is altijd fijn als er iemand echt voor je is en oog heeft voor jouw behoeften als je een mindere tijd doormaakt.

Zonder verpleegkundige ondersteuning zou de zorg voor patiënten niet geleverd kunnen worden. Advies, begeleiden, oefenen, informeren en trainen daar is zorg voor nodig. Samenwerking met patiënten en professionals.

Het is de essentie, onze professionele beroepsidentiteit kenmerkt zich door de specifieke behoeften en waarden te “voelen”, daar op te anticiperen en met beminlijke doeltreffendheid het om te zetten naar verplegen. Zonder daarbij je eigen normen en waarden uit het oog te verliezen. De sensitiviteit die dit samenspel in zich heeft kenmerkt de waarde van verplegen. Altijd vormt de patiënt en diens naaste(n) het uitgangspunt, het is teamsport ten voeten uit!

Cliënten ervaren iemand die hen (op een integere manier) helpt en ondersteunt op tijden dat zij het meest kwetsbaar zijn.

Juiste combi van kennis en empathie.

Onvoorwaardelijk, we zijn er als je ons nodig hebt. Altijd, voor iedereen, onvoorwaardelijk.

Citaat patiënt: Jullie verpleegkundigen hebben mij in de zwaarste periode van mijn leven verzorgd. Jullie waren het licht in mijn ogen, jullie verschijning gaf mij rust. Ik heb een mond als de oceaan nodig om jullie steun te verwoorden, 100 maal mijn eigen mond kan geen woorden geven aan jullie inzet. Want jullie zijn voor mij grootheden, groter dan zeven rivieren met ongekende diepte. Jullie hebben mij met veel geduld, liefde en vertrouwen en hoop gegeven en kracht voor mijn leven en geluk. Dag en nacht waren jullie beschikbaar en werden nooit moe van mijn vragen. Ik kreeg altijd diep menselijke reacties. Ik zal de herinneringen aan jullie mijn hele leven bij me houden. Jullie hebben me meer doen beseffen hoe je je kunt invoelen in de medemens.

Zich gezien voelen als mens en niet als zieke.

Dat er gewerkt wordt vanuit gelijkwaardigheid en compassie.

Gevoel hebben dat er iemand voor je is, je belangen behartigt, je op nummer 1 zet!

Als ik de cliënt mag geloven dan zijn ze ondanks soms het zware traject ontzettend blij met de hulp die wij vanuit onze vakinhoud kunnen bieden. Daarnaast zie ik als professional dat we onze zorgdoelen behalen waardoor we duurdere zorg voorkomen en preventie plegen voor in de toekomst. Dit is winst in geld maar wat nog belangrijker is: winst in gezondheid!

Een patiënt ondersteunen en begeleiden in het omgaan met ziekte en/of beperking, en daarbij inzetten op het zoveel mogelijk behouden van eigen regie om daarmee het leven te kunnen leiden wat waardevol is voor de patiënt ondanks die ziekte of beperking.

Aansluiten op de mogelijkheden. Zich laten ontwikkelen binnen de mogelijkheden en beperkingen, waardoor zo goed als mogelijk meedoen voor mensen met LVB haalbaar is.

Van onschatbare waarde! Het zijn de kleine dingen die het doen, even erbij gaan zitten een hand op een schouder of net dat beetje extra als ze denken te veel te vragen.

In de thuiszorg speelt eenzaamheid onder ouderen een grote rol, cliënten zijn erg blij als je langskomt en even de tijd neemt om een praatje te maken.

De verpleegkundige is dé verbinder in het netwerk van zorg, degene die naast de patiënt staat en samen met de patiënt het proces doorloopt. Degene die steun, motivatie, begrip, ruimte en aandacht biedt. Ik denk dat de focus nu nog erg ligt op de praktische taken die een verpleegkundige uitvoert, maar de wijze waarop hij/zij zorg verleent en alles wat daarmee gemoeid gaat, dát is juist waar de waarde van het verplegen ligt.

Maya Angelou

People will forget what
you said, people will forget
what you did, but people
will never forget how you
made them feel.

Vooral de tijd (kunnen nemen) om een luisterend oor te zijn. De arts en meeste andere zorgdisciplines komen en gaan. Een verpleegkundige is vaak het vaste, en soms langdurige aanspreekpunt. Je kunt de patiënt als reis Leider door een soms angstige reis heen helpen. Dat is zo mooi aan dit vak.

Je kunt bijdragen aan de verbetering van kwaliteit van leven, het leren leven met ziekte of ervoor zorgen dat iemand met waardigheid en op een goede manier diens leven af kan ronden. De waarde zit hem er ook in dat je als VS duidelijk oog hebt voor de naasten en daarin soms het verschil kan maken. Doordat je ook de taal van de medicus kent, kun je soms nog beter optreden als advocaat van de cliënt en ervoor zorgen dat niet zinvolle zorg of behandeling minder worden toegepast.

Dit gebeurde toevallig vandaag. Een mevrouw kon vanwege haar bezerde been nog niet uit bed komen. Doordat de fysiotherapeute vroeg of ik ook een armsteuntje kon bieden, had de patiënte meer zelfvertrouwen en lukte het wél om de transfer naar de stoel te maken. Mevrouw was zo trots en gelukkig, ook al was het slechts één stapje. "A little goes a long way", zeker in dit vak. Dat gevoel wordt aan je teruggegeven. Soms is je aanwezigheid al genoeg voor iemand.

Door kleine dingen, soms alleen al door een gesprek, informatie of hulp organiseren, zijn mensen erg dankbaar. Dankbaar om met ondersteuning thuis te kunnen blijven wonen en soms ook thuis te kunnen overlijden. Dit laatste is voor familie van grote waarde.

Leren leven met beperkingen en 'vlekken op de ziel', menswaardig behandeld worden.

Een verpleegkundige staat naast de cliënt, is waar nodig motivator, spreekbuis of degene die met nabijheid zorg verleent. Dit is onmisbaar bij ziek zijn, herstellen of het afsluiten van het leven. Je loopt een stukje mee in het leven van een cliënt, in zijn mooie, kwetsbare en emotionele momenten is er een professional die er onvoorwaardelijk voor je is.

Los van de verpleegtechnische, (psycho-)therapeutische en medische behandeling je verhaal kunnen doen en daarbij gezien en gehoord worden als de persoon die je bent met al je narratieve zonder oordeel of classificatie vanuit de oprechte interesse en empathie van de ander (de verplegende en verzorgende ander).

Vanuit positieve gezondheid naar de cliënt kijken. Kwaliteit van leven. Echt naar de cliënt kijken wat hij of zij wil.

De waarde van verplegen voor de patiënt is dat je als verpleegkundige of verzorgende echt naast de patiënt staat. Je staat aan hun kant, denkt mee, helpt mee, coacht mee, maar bent ook wel eens de advocaat van de patiënt. Wat ik daarmee wil zeggen is dat wij opkomen voor wat het beste is voor de patiënt. Waarom? Omdat de patiënt vaak tegen ons veel meer zegt en ware klachten en gevoelens deelt, dan dat ze aan de arts vertellen.

Verpleegkundigen zijn de smeerolie in de gezondheidszorg. Zij staan naast de cliënten, zijn laagdrempelig, makkelijk benaderbaar, zij maken de vertaalslag van de medische wereld en taal naar het alledaagse leven.

Patiënten/cliënten zeggen vaak: "dankjewel dat je naar mij geluisterd hebt". Ik denk dat heel veel verpleegkundigen en verzorgenden gesprekspartners zijn. Je verhaal doen als patiënt zonder dat er een oordeel wordt gegeven, of direct een advies, maar samen kijken wat nu eigenlijk het probleem is en wat wil de patiënt eigenlijk zelf. Het luisteren en doorvragen is onze professie, maar ook samen naar oplossingen zoeken of steun geven als er geen oplossing is.

Woorden patiënt: "jij hebt me het gevoel gegeven dat ik veilig was door je empathische en professionele houding. Ik mocht er zijn in al mijn kwetsbaarheid".

Laagdrempelig contact waarin inclusiviteit het uitgangspunt is.

Het lijkt soms van minimale waarde, maar alleen aanwezig zijn kan al veel betekenen.

Verplegen en verzorgen zijn twee BIG werkwoorden die betekenis krijgen afhankelijk van het theoretisch perspectief dat wordt gekozen. Voor mij heeft verplegen als werkwoord de betekenis van een proces, opeenvolgende, wetenschappelijk gefundeerde activiteiten of handelingen die ik indiceer of uitvoer in het kader van een hulpvraag of zorgbehoefte van een patiënt met als doel een patiënt in de juiste conditie te brengen om zijn/haar leven op gewenste wijze zelfstandig of met hulp vorm te geven. Verzorgen heeft voor mij een meer beperkte definitie. Ik zie dit meer als activiteiten of handelingen die ik uitvoer voor iemand die dit (tijdelijk of duurzaam) niet meer kan. Om middels Orem termen te spreken: door tijdelijk of permanent verlies van zelfzorgvermogens. De waarde van het beroepsmatig verplegen en verzorgen zal door zowel patiënten als verpleegkundigen en verzorgenden worden onderkend, maar is moeilijk eenduidig en concreet te benoemen. Dat ik beroepsmatig kan verplegen en verzorgen betekent voor mijn patiënten dat ze een bondgenoot hebben als ze geconfronteerd worden met de (complexe) gevolgen van ziekte of mentale problemen waarbij het vermogen zelf tot een verantwoorde oplossing te komen tekortschiet.

Motivator zijn voor de patiënt, positieve gezondheid, kijken naar de mogelijkheden en niet/minder naar de onmogelijkheden.

Mijn cliënten zijn vluchtelingen die veelal ontheemd zijn door hun vluchtverhaal en leven in onzekerheid in Nederland. De cliënt kan in vertrouwen zijn nare ervaringen delen en bij de GGZ een plek hebben voor haar als persoon en ondersteund worden in deze ingewikkelde en complexe levensfase.

Bloemetjes plukken terwijl de patiënt alleen maar onkruid ziet/ervaart en de bos bloemetjes teruggeven.

En vergeet vooral 'Humor in de zorg' niet. Waar ontspannen gelachen kan worden heerst een goede open sfeer.

Je bent de pleitbezorger van je patiënt, het luisterend oor, je vertaalt de boodschap van de artsen.

Het voelt goed om te zien dat ik als verpleegkundige de kwaliteit van leven kan beïnvloeden van de patiënt. Binnen de revalidatie zie ik vaak mensen opknappen en uiteindelijk weer naar huis gaan. Het voelt goed om daar een steentje aan bijgedragen te hebben. Daarnaast gebeurt het ook dat de patiënt achteruit gaat in plaats van vooruit, ook dan is het mijn taak om de patiënt het zo comfortabel mogelijk te maken en de zorg te bieden die de patiënt op dat moment nodig heeft.

Het is fijn om mensen blij te zien of tevreden met je hulp. Ik werk in de thuiszorg en als je dan s'ochtends iemand helpt met wassen en aankleden dan maak je ze klaar voor de dag zodat ze hun eigen ding kunnen doen. Jij helpt hen voor een halfuurtje in de ochtend en dan kunnen zij de rest van de dag gewoon hun eigen ding doen, maar als jij niet was gekomen dan was dat niet gelukt.

Als er geen verpleging of verzorging zouden zijn, zouden er veel mantelzorgers moeten zijn om hun dierbaren te helpen in de periode van ziekte. Ik denk dat het voor de naasten en zorgvragers een stuk zorg uit de handen neemt. Mensen met ervaring en kennis kunnen hen helpen en zien hen echt staan. Naast de fysieke verzorging wordt er ook aandacht aan andere dingen besteed.

Door de cliënten te helpen voelen ze zich gesteund en minder ontredderd. Als ze bij ons komen is er vaak iets 'heftigs' gebeurd. Door de veilige omgeving die wij bieden op vele vlakken kan de cliënt rustig herstellen in eigen tempo, waarbij ook ondersteuning tijdens de ADL een bijzonder moment blijft.

Ik kan écht iets betekenen. Het verpleeghuis is de laatste halte voor de meeste mensen. De dagen zijn veelal hetzelfde en daardoor eindeloos lang voor de bewoners. Als ik daar een verschil kan maken, door iets te vertellen over wat ik heb meegemaakt, of over mijn tuin, of alleen maar door vrolijk te zijn, voelt mijn werk heel zinvol.

Door soms kleine praktische tips en adviezen en regelen hebben mensen een betere kwaliteit van leven. In de thuissituatie ben je echt dichtbij mensen en hun leefomgeving.

Ik werk op de afdeling seksuele gezondheid. Het in gesprek gaan over seksualiteit en intimiteit is vaak nog een taboe. Dit kan heel helpend zijn voor mensen.

Heel waardevol, ik ben een dankbare en waardevolle aanvulling in de huisartsenzorg zowel voor de huisartsen en het gehele team als voor de patiënten omdat ik zowel cure als care meebreng.

Rust en ruimte krijgen in tijden van verdriet en zorgen.

Je kunt als verpleegkundige het verschil maken voor de patiënt en diens naasten. Door net die stap extra te zetten, problemen te signaleren en hierop anticiperen, dat telefoontje te plegen, door echt te luisteren en de patiënt en diens naasten te zien. De mens achter de patiënt te zien. En een heftige gebeurtenis dragelijk te maken, gewoon door er te zijn. Een hand vast te houden, medicatie te geven, een arts te bellen, achter een onderzoek en uitslag aan te gaan, enz.

De waarde van verplegen en verzorgen voor de patiënt is dat we naar de hele mens in zijn of haar context blijven kijken. Schakelen op verschillende domeinen en waarde toevoegen aan iemands leven. We zijn er niet alleen om te handelen wanneer het nodig is, maar ook ervoor te waken dat iemand zijn of haar leven zo leeft zoals diegene dat ook zelf wil.

Je bent een baken voor je patiënt. Een vertrouwenspersoon.

Als verpleegkundige heb je een 'vertalende' rol naar zorgvragers met betrekking tot (medisch) beleid, interventies, of welke andere aan gezondheid gerelateerde zaken ook. Met vertalen bedoel ik begrijpelijk maken, de zorgvrager ondersteunen en begeleiden met de impact hiervan.

De waarde van verpleegkundigen en verzorgenden zit er ook in dat zij curatie combineren met preventie. In de preventieve zorg wordt ook ongevraagd hulp geboden, wanneer je als verpleegkundige de risico's ziet voor de jeugdige of de zorgvrager maar waarbij betrokkenen dit zelf vaak (nog) niet zien. Hiermee kun je echt het verschil maken, doordat je vroegtijdig interenieert en erger voorkomt.

Door de verpleegkundigen in de ambulante GGZ kunnen talloze mensen thuis herstellen, waar ze zich veilig voelen bij de mensen die hen kennen.

Een vast aanspreekpunt
als rots in de branding
in de storm van het
ziekenhuis.

Er voor zorgen dat de thuisdialysecliënten een goede dialysebehandeling krijgen en alles wat erbij komt kijken goed geregeld is.

Noden verlichten en zorg verlenen als gevolg van ziekte en of behandeling.

Betrokkenheid, betekenisgeving en compassie.

Zich gezien en gehoord voelen.

Het aansluiten bij de leefwereld van je patiënt en hun behoeften, tegelijk je professionaliteit bewaren waardoor je recht doet aan de situatie waarin je patiënt verkeert.

De dag zelf goed verder
kunnen en in de avond
voldaan gaan slapen.

Steun en
toeverlaat

3

Wat is mooi aan je vak en wat zijn de redenen waarom je als zorgmedewerker of student je vak met tevredenheid uitoefent?

Hieronder staat een toelichting op de thema's waarin de reacties van de 1.162 respondenten zijn verdeeld. Ik noem eerst het thema en geef daarna een samenvatting van de citaten die bij dit thema horen. Wanneer er een getal tussen haakjes staat, verwijst dat naar de frequentie waarmee opmerkingen binnen dit thema zijn gemaakt door de 1.162 respondenten. Daarna volgt een reeks citaten overgenomen van de respondenten.

Het gaat hierna over de vraag waarom helpenden, verzorgenden, verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten en studenten hun vak zo mooi vinden en waarom ze het zo plezierig vinden om hun beroep uit te oefenen.

Tabel 2
Het mooie aan het vak

Tallose vaardigheden	362
Variatie in het werk	338
Relatie	285
Dankbaarheid zorgvrager	227
Zorgen voor kwetsbare mensen	185
Kwaliteit van zorg en leven	166
Zingeving werk	163
Zelfzorg overnemen	154
Integratie cure en care	134
Persoonlijke ontwikkeling	128
Teamwork	125
Mensvisie	82
Verschil maken	59
Bijdragen aan herstel	54
Participatie samenleving	42
Autonomie	26
Werkomstandigheden	25
Maatschappelijke waarde	13

Tallose vaardigheden

Verpleegkundigen en verzorgenden vinden hun vak mooi omdat je veel moet kunnen (362). De lijst met vaardigheden die genoemd wordt is lang. Het gaat vooral over sociale vaardigheden. Verpleegtechnische vaardigheden worden bijna niet genoemd. Voorbeelden van technische vaardigheden die wel genoemd worden zijn wondzorg, beademing en technische handelingen die te maken hebben met acute zorg.

Het vak vraagt veel creativiteit en improvisatievermogen (11) en humor (21) en je moet goed kunnen luisteren naar de zorgvrager (35). Respondenten noemen het belang van gezondheidsvoorlichting, preventie, coachen, troosten, motiveren, stimuleren, communiceren, lijden verlichten, angsten bespreken en over taboes als seksualiteit en incontinentie praten met patiënten.

Bevorderen van zelfmanagement van patiënten wordt 82 keer genoemd. Hierbij gaat het om het beste uit patiënten te halen, zorgvragers te ondersteunen bij het aanleren van gezondheidsvaardigheden, aandacht hebben voor hun veerkracht en patiënten weer in hun kracht zetten. Dit laatste wordt regelmatig genoemd door de zorgverleners werkzaam in de revalidatie.

Een vaardigheid in hun vak, die ze eveneens waarderen, is het vervullen van de coördinerende rol, bijvoorbeeld tussen de beroepsgroepen waarmee wordt samengewerkt, maar ook een schakel zijn tussen ziekenhuis en thuis. Vanuit de GGZ wordt enkele keren genoemd dat het vervullen van het regiebehandelaarschap een zinvolle en mooie taak is.

Variatie in het werk

De variatie in hun werk vinden verpleegkundigen en verzorgenden mooi (338). Die variatie zit in: de onvoorspelbaarheid van het werk, de complexiteit die wisselt, de afwisseling van soorten hulpvragen, de hectiek en het feit dat iedere dag anders is. Een wijkverpleegkundige schrijft dat het achter iedere deur anders is.

Een ander aspect van die variatie is de afwisseling in directe zorg ('zorg aan het bed'), opleiden van collega's en artsen (20) en het doen van wetenschappelijk onderzoek.

Tevens worden de mogelijkheden genoemd om in allerlei verschillende settings te werken, zoals acute en kortdurende zorg in het ziekenhuis, ouderenzorg, oncologische zorg, terminale zorg, psychiatrie, moeder en kind zorg, revalidatie, GGZ en zorg voor mensen met een verstandelijke beperking.

De variatie in het werk zit eveneens in de ontmoeting met allerlei mensen die verschillen qua cultuur, qua zijn, leeftijd en levensfase. Geschreven wordt dat ieder mens uniek is en dat ieder mens bij ziekte verschillende belevingen, verhalen en antwoorden heeft. Iemand schrijft te houden van de bijzondere verhalen van oudere zorgvragers. De respondenten noemen ook specifieke groepen. Een respondent schrijft hoe fascinerend de diversiteit aan uitdagingen bij mensen met LVB (licht verstandelijke beperking) is en een andere respondent vindt het mooi om in de jeugdpsychiatrie kinderen te zien groeien. Enkele respondenten schrijven over het mooie van ondersteuning bij een life-event, zoals een bevalling. Weer anderen schrijven dat werken in een verpleeghuis heel complex is, doordat aandoeningen beter te behandelen zijn en mensen ouder worden en er sprake is van comorbiditeit. Tenslotte wordt ook het opkomen voor de belangen van zorgvragers gewaardeerd in het werk.

Relatie

Verpleegkundigen en verzorgenden waarderen de relatie met de patiënt (285). Dit wordt op allerlei manieren toegelicht. Heel simpel door 'er te zijn' voor de patiënt. In de relatie gaat het erom dat er aandacht is voor de patiënt en dat er goed geluisterd wordt. Eveneens wordt vaak het 'ontmoeten' van de zorgvrager als mooi genoemd en het luisteren naar de verhalen van mensen die vaak veel meegemaakt hebben in hun (soms heel lange) leven.

Tevens wordt het vertrouwen dat respondenten krijgen van patiënten erg gewaardeerd, evenals het feit dat zorgvragers bereid zijn hun diepste gevoelens met hen te delen. De respondenten vinden het fijn dat ze zo dicht bij de patiënt staan en zoals sommigen zeggen 'met de patiënt mee mogen lopen'. Aangegeven wordt dat ze vanuit de relatie met de zorgvrager ook iets kunnen betekenen voor hem of haar.

Vooral door zorgprofessionals die langdurige relaties met zorgvragers hebben, zoals in de ouderenzorg en de GGZ en de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking, wordt opgemerkt dat zij het waarden deel te mogen uitmaken van het leven van de zorgvrager.

Dankbaarheid zorgvrager

Dankbaarheid van patiënten en hun naasten krijgen is voor verpleegkundigen en verzorgenden belangrijk (227). Die ervaren dankbaarheid geeft hen een gevoel van beroepstrots en energie. Bij die dankbaarheid worden zorgvragers in specifieke settingen genoemd: zorg voor ouderen en oncologische patiënten, nazorg en transmurale zorg verlenen, ondersteuning in de laatste levensfase, revalidatie, werken in de acute zorg, met kinderen werken en werken in de GGZ.

Zorg en kwetsbaarheid

Hoog op de lijst van dingen die in het beroep worden gewaardeerd, staat de zorg voor kwetsbare mensen (185). Verpleegkundigen en verzorgenden vinden het fijn om voor kwetsbare mensen te zorgen en er voor hen te zijn op de intiemste momenten. Verpleegkundigen schrijven dat patiënten op de SEH minder angst beleven door de verpleegkundige ondersteuning tijdens het verblijf daar.

Kwaliteit van leven en zorg

De kwaliteit van leven en zorg bevorderen, vinden verpleegkundigen en verzorgenden een mooi onderdeel van hun vak (166).

Bij die kwaliteit van zorg gaat het niet over spectaculaire dingen, maar juist om kleine dingen (41). Dit wordt toegelicht met veel voorbeelden: een kus op de wang van een oudere bewoner, een hand op schouder, iemand lekker optutten door mooie kleren aan te trekken, voor een mooie dag zorgen, iemand een horloge om doen, een gesprek voeren, samen koffiedrinken, samen vogels kijken in de tuin, samen zingen, dansen en voorlezen. Iemand schrijft 'de dag een gouden randje geven'. Een andere respondent zegt 'we leveren 100 procent, maar die 1 procent kan een groot verschil maken'.

Zingeving werk

163 respondenten vinden de zin die hun werk hen geeft, een belangrijke reden om hun vak uit te oefenen. Iemand schrijft 'ik wil graag iets betekenen als iemand vastgelopen is'.

Zelfzorg overnemen

Zorgen is voor verpleegkundigen en verzorgenden een waardevol onderdeel van hun vak (154). Het gaat hierbij om ondersteuning en zorg voor patiënten die daar zelf tijdelijk of permanent helemaal niet of slechts gedeeltelijk toe in staat zijn.

Integratie cure en care

De combinatie van zorgen en medische behandeling is voor verpleegkundigen en verzorgenden een fijne kant van hun vak (134). Respondenten vinden de werking van het lichaam en de vele ziektebeelden interessant. Ook het medisch-technisch handelen en de medische interventies en nieuwe technieken, worden gewaardeerd in het vak. Aangegeven wordt dat zorgvragers vaak 'behoefte hebben aan uitleg van de medische taal en dit vraagt natuurlijk gedegen medische kennis'.

Een aantal respondenten zegt dat verpleegkundigen en verzorgenden zich niet op de ziekte richten, maar juist aandacht hebben voor de gevolgen die de ziekte heeft voor het functioneren van zorgvragers.

Persoonlijke ontwikkeling

Het feit dat je je persoonlijk kunt ontwikkelen in je vak, wordt door 128 respondenten genoemd. Opgemerkt wordt dat het vak zich voortdurend ontwikkelt en dat je je vak moet bijhouden.

Beschreven wordt dat je veel kunt leren van patiënten, naaste collega's en de andere disciplines. Respondenten vinden het uitdagend bij te dragen aan de ontwikkeling van het vak. Daarbij zijn er veel ontwikkelingsmogelijkheden en veel vervolgopleidingen die gevolgd kunnen worden. Ook door specialisatie kun je je verder ontwikkelen en nieuwe richtingen kiezen. 'Werken is een leerschool voor het leven', schrijft iemand.

Teamwork

Verpleegkundigen en verzorgenden vinden werken in een team belangrijk (125). Het gaat hierbij om samenwerking en om saamhorigheid met collega's en kennis delen met collega's en andere beroepsgroepen en leren van elkaar. Teamwork betekent terugvallen op een collega en steun van een collega krijgen wanneer nodig, bijvoorbeeld omdat het erg druk is. Iemand schrijft 'samenwerken met andere disciplines brengt met zich mee dat je als verpleegkundige wordt uitgedaagd om als ambassadeur van de patiënt op te treden'.

Mensvisie

Een groep respondenten (82) vindt juist het vormgeven aan een mensvisie mooi aan verplegen en verzorgen. Zij vinden het belangrijk oog te hebben voor de biografie van zorgvragers, voor hun uniciteit en voor alle aspecten van menselijk functioneren. Mooi aan het vak is persoonsgerichte zorg bieden en daarbij zo optimaal mogelijk aansluiten bij de wensen en verwachtingen van zorgvragers.

Verder worden genoemd de patiënt helpen te leren leven met een ziekte, iemand schrijft 'leven boven de ziekte uitvullen' en verenzorg geven. Een werker uit de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking schrijft dat het zo mooi is een cliënt als volwaardig mens te beschouwen. Een onderdeel van de visie is ook 'met je hart werken'.

Verskil maken

Respondenten (59) beschrijven het mooie van hun vak heel kernachtig als: 'je kunt het verschil maken'. Dit wordt verder niet toegelicht en spreekt wat hen betreft voor zich.

Bijdragen aan herstel

Verpleegkundigen en verzorgenden vinden bijdragen aan herstel van patiënten belangrijk en plezierig (54). Dit wordt op verschillende manieren toegelicht: 'je helpt patiënten helen' en 'het is mooi wanneer je revalidanten weer ziet opbloeien'. Werkers uit de GGZ zeggen dat het fijn is iemand met een psychiatrische stoornis weer langzaam te zien herstellen, zodat mensen weer verder kunnen met hun leven.

Participatie samenleving

Werkers in de thuiszorg vinden het mooie van hun vak dat cliënten door hun zorg weer kunnen deelnemen aan de samenleving (42). Door ondersteuning van de cliënt kan deze thuis functioneren. Door het ontlasten van mantelzorgers en naasten, kunnen deze hun functies in het gezin, werk of samenleving weer ten volle uitoefenen. Tevens wordt regelmatig opgemerkt dat door zorg thuis mensen eerder uit het ziekenhuis ontslagen worden.

Autonomie

Voor verpleegkundigen en verzorgenden is autonomie in hun vak belangrijk (26). Die autonomie zit in eigen spreekuren, dit geldt vooral voor verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten en werkers in de thuiszorg en de huisartsenzorg. De autonomie bestaat ook uit het zelfstandig kunnen invullen van het eigen vak.

Werkomstandigheden

Respondenten (25) waarderen het onregelmatig werken, evenals dat er altijd een baan is en je in allerlei sectoren van de gezondheidszorg kunt werken in functies in zowel de directe ('aan het bed') als indirecte zorg (management of opleiding).

Maatschappelijke waarde

De maatschappelijke waarde van verplegen en verzorgen vinden respondenten belangrijk (13).

Wat is mooi aan je vak en wat zijn de redenen waarom je als zorgmedewerker of student je vak met tevredenheid uitoefent?

Citaten

Op een professionele wijze inhoud geven aan ondersteuning en zorg voor patiënten of cliënten die daar zelf tijdelijk of permanent niet toe in staat zijn. Het mooie is dat dit een vak is wat creativiteit en techniek in zich heeft, bovendien gebruik je jezelf als instrument in het persoonlijke contact met je naaste. Al 50 jaar geeft dit voldoening en levensvreugde.

Doordat ik ruimte en aandacht heb voor preventie, leefstijl en andere vormen van positieve gezondheidsbevordering en uit ga van feiten en richtlijnen. Als praktijkondersteuner somatiek heb ik eigen spreekuren, begeleidt en coach patiënten met chronische (somatische) aandoeningen zoals DM, COPD en HVZ. Iedere patiënt is uniek en niet zijn of haar ziekte.

De mogelijkheden om je te blijven ontwikkelen, te blijven leren. De diversiteit, de mooie contacten en met weinig, veel kunnen betekenen voor zorgvragers.

Al vanaf mijn vroege jeugd wist ik dat ik verpleegkundige wilde worden. Nu, ongeveer 31 jaar later (ik ben nu 36) ben ik nog steeds bijzonder trots op mijn verpleegkundige loopbaan. Ik ben niet alleen geworden wat ik wilde zijn, maar ook wat ik nog niet kon weten en meer dan dat. Het is een vak met enorm veel ontwikkelingsmogelijkheden. De hele wereld ligt aan je voeten. Letterlijk overal ter wereld zijn verpleegkundigen werkzaam maar ook dichterbij huis is de "wereld" van de verpleegkundige altijd in ontwikkeling. COVID Pandemie, Krimoorlog? Wie stonden het eerste aan het bed? Je moet het alleen wel willen zien en doen. Op dit moment doceer ik aan de HBO-V van de NHL Stenden te

Leeuwarden. Om mijn kennis direct vanuit de praktijk te kunnen vertalen naar een jongere generatie is echt episch! Het is het mooiste wat er is als je als verpleegkundige of in mijn geval verpleegkundig specialist, je kennis kunt delen zoals ik ook kennis heb opgedaan tijdens mijn ontwikkeling als verpleegkundige. Het aspect van leren van een meer ervaren verpleegkundige of een collega die nou eenmaal meer weet van een onderwerp dan jij, is het mooiste wat er is.

Binnen de acute zorg worden zorgvragers opgenomen op een moment waarop ze zeer kwetsbaar zijn gerelateerd aan hun aandoening. Als verpleegkundig professional kan ik een grote bijdrage leveren aan een gevoel van veiligheid. Dit draagt bij aan het herstel, acceptatie en het voeren van de eigen regie.

De trots die ik voor mijn vak voel heb ik niet van een vreemde. Mijn moeder was ook een verpleegkundige. Zij overleed op 51-jarige leeftijd en op haar grafsteen staat haar verpleegkundige insigne gegraveerd. Dat is pas trots zijn op je vak!

Het is mooi om te zien dat ik mensen met mijn kennis kan helpen, met empathie kan troosten en met praktische wijsheid het lijden kan verlichten.

Care en cure gecombineerd uitvoeren. Eerstelijns zorg is vaak uitleg, geruststelling en adequaat doorverwijzen waar nodig.

Elke dag is een feestje als je de bewoner weer fris en tevreden aan het ontbijt zet. Elke dag is anders en vraagt jouw improvisatievermogen of deskundigheid om de juiste zorg te bieden.

Het is gaaf als je iemand weer zelfredzaam kan maken (van wondzorg tot ADL-zorg tot stomazorg). Dit behoeft doorzettingsvermogen van de cliënt maar ook de coachingsvaardigheden van het team wijkverpleging. Daarnaast is het mooi om te zien dat iemand door goede voorlichting bij zelfredzaamheidstraining weer zelf de regie kan oppakken in zijn/haar gezondheid. En daardoor op de lange termijn de goede keuzes kan maken waardoor er preventie optreedt.

Verpleegkunde is een beroep dat zich continu ontwikkelt in de tijd en inspeelt op maatschappelijke ontwikkelingen. Heel mooi om een bijdrage te kunnen leveren aan (ontwikkelen van) toekomstgerichte en innovatieve zorg voor nu en straks.

Voor mij is dat de verbinding aangaan met de ander door goed te luisteren en het zorgen voor de patiënt goed met die persoon af te stemmen. Ja als dat lukt ben ik heel tevreden.

Bij mijn eerste cliënt word ik al met een glimlach onthaald. 'Gezellig dat je er bent' zegt hij. Ik zorg en klets en na een poosje ga ik weer verder op mijn route. Deze lieve dame met dementie vertelt over de oorlog, over de echte honger toen en laat zich mijn zorgen heerlijk aanleunen. De rest van de ochtend fiets ik rond, zorg ik. Overal krijg ik een dankbare glimlach bij het afscheid. Bij de een na laatste cliënt word ik ruimhartig boven uit het raam uitgezwaaid. Jolig roept hij me nog na. Ik zwaai terug en moet er ontzettend om lachen, om de blijheid. Ik voel mijn batterij langzaam maar zeker voller raken, zorgen voor een ander doet dat met me.

Goede mogelijkheden om jezelf te ontwikkelen. Ruimte om transmurale zorg te verlenen, door een mooie samenwerking binnen de keten van ziekenhuis, naar revalidatie en thuiszorg. Afwisselend werk, geen dag is hetzelfde. Fijn om cliënten bij te staan in hun revalidatieproces, ontwikkeling te volgen. Ik haal veel voldoening uit mijn werk, mede door de dankbaarheid en waardering van de cliënten.

Ik doe voornamelijk ITZ, mensen tevreden helpen op hun laatste levensreis, familie ondersteunen in wat er komen gaat. Zo dankbaar.

Als verpleegkundig specialist heb je de tools en mogelijkheid de patiënt echt in zijn geheel te behandelen. Je hebt oog op de totale gezondheid en krijgt de ruimte om hier de aandacht die de patiënt nodig heeft aan te besteden. Als VS behandel je geen ziektes, maar behandel je mensen. Met het uiteindelijke doel: het welzijn van de patiënt te vergroten.

Als student ervaar ik heel veel vrijheid in het exploreren van het vak. Ik heb de ruimte om aan te geven dat ik naar een cliënt toe wil en mag hier zoveel tijd voor gebruiken als ik nodig heb. Dit maakt dat ik geen haast heb en kan genieten van het contact met de cliënt en tevens leer als verpleegkundige.

Je kunt iets betekenen voor de maatschappij. Verpleegkundige zijn is zo veel meer dan je handelingen uitvoeren. Je kunt bijvoorbeeld ook een luisterend oor bieden aan patiënten die ergens mee zitten.

Het samen oplopen met patiënten in een kwetsbare periode in hun leven, in combinatie met analytisch denken, acuut handelen, voorlichting geven en verpleegkundig leiderschap in de organisatie van zorg rondom de patiënt. Bij elkaar genomen is verpleegkunde een heel breed beroep waar je je eigen kwaliteiten kwijt kunt.

Het mooie aan het vak van verpleegkundige is dat je op heel veel verschillende manieren kunt bijdragen aan het welbevinden van je medemens. In goede tijden en in slechte tijden. Maar naast dat je veel mensen kunt helpen, is verpleegkunde ook een zeer veelzijdig vak. Je bent de spin in het web rondom de patiënt en de verbinding tussen

alle andere disciplines. Je moet creatief zijn, innovatief, maar ook daadkrachtig. Er wordt van jou als verpleegkundige verwacht dat je je werk uitvoert volgens de richtlijnen en protocollen, maar ook dat je er van af kunt wijken als dat noodzakelijk is.

Het menselijk lichaam is bijzonder en geen mens is hetzelfde en dat zorgt ervoor dat jij als verpleegkundige ook in staat moet zijn om daarmee om te gaan.

Het contact met mensen is elke keer weer anders. Geen dag is hetzelfde. Er wordt veel liefdevolle zorg gegeven binnen het verpleeghuis en er wordt ook erg veel en vaak gelachen.

Het is leuker dan sommigen kunnen denken. Alleen al een gezellig praatje kan iemand zijn dag oplichten.

Mijn vak als psychiatrisch verpleegkundige geeft steun en troost aan jonge en oude mensen, die met ernstige mentale problemen geconfronteerd worden op hun levenspad. Als verpleegkundige loop ik een stukje mee en steun hen in hun weg van herstel, ik ben trots op mijn werk. Het leven kunnen omarmen in al zijn facetten, for better and for worse.

Het zorgen voor de oudere medemens en kwaliteit toevoegen aan de laatste levensfase maakt mijn werk mooi en dankbaar.

In deze materiële wereld, vol zinloos geweld, discriminatie en ongelijkheid voelt het goed om hier tijdens je werk, je leven buiten te staan en je met de mens en zijn universele kwetsbaarheid bezig te kunnen houden. Dit werk doet er werkelijk toe. Dit werk is waar het om gaat. Help waar je kunt, zie hem/haar, help hem/haar helen. Beveilig onze kwetsbaarheid. Steun elkaar.

Het in gesprek zijn met de hulpvrager en gezamenlijk tot een oplossing komen.

Het kleine verschil kunnen maken bij de patiënt als ze het zwaar hebben.

Het contact met de mensen. Elke keer verbaas ik mij er weer over welk 'soort' mensen ik tegenkom. Ik vind het uitdagend om bij de persoon aan te sluiten in doen en laten.

Het is fijn een luisterend oor te bieden, problemen te ontrafelen en overzicht te bieden, iemand zijn zelfvertrouwen terug te kunnen geven, ondersteunen bij psychiatrische klachten en het leven weer zinvol te laten blijken.

Opleiden van zorgmedewerkers op alle niveaus is een voorrecht. Mensen ontmoeten die hun werk met vaak hart en ziel uitoefenen. Trots dat ik vele jaren mensen heb kunnen opleiden.

Flink ontspoorde mensen weer 'op de rails' krijgen en hen ondersteunen een menswaardig leven op te bouwen, met alle ups en downs.

Ik kom als VS in het leven van de patiënt op een moment dat het leven niet meer vanzelfsprekend is, ik werk bij de oncologie. De zekerheid van het leven is ineens een onzeker bestaan. Juist op dat moment is er behoefte aan zekerheid, aan een vast punt. Die rol vul ik in als VS. Je bent als een kameleon die steeds een andere rol aanneemt naar gelang de wens en behoefte van de patiënt. Het klinkt als een cliché maar iedere patiënt is anders, dus mijn werk is daardoor ook iedere dag, iedere keer weer anders, afwisselend.

Je krijgt iedere keer de kans om jezelf als medemens te verbeteren, je kennis te vergroten en je vaardigheden te oefenen, in elke situatie waarin je terecht komt. Dit zeg ik met meer dan dertig jaar ervaring in mijn vak. Iedere dag brengt weer een nieuwe variatie mee en de honger naar meer blijft.

Verpleegkunde is veelzijdig, naar de mens als geheel kijken en samen werken aan herstel. Dat vereist kennis, kunde en sensitiviteit. Een vak dat met zijn tijd meegaat, een solide basis heeft en openstaat voor vernieuwing en ontdekkend leren.

Vanuit je ware zelf, met al je idealen, hoe naïef deze soms door anderen worden gevonden, anderen leren hun eigen instrument verder te ontdekken. Er staat niemand zo dicht bij de zorgvrager als de verpleegkundige. Ik ben tevreden als ik even met iemand 'mee mag lopen'.

Zorg is voor mij al 40 jaar het mooiste vak.

De functie verpleegkundig specialist (VS) vind ik een heel mooi voorbeeld van ontwikkeling van het verpleegkundig beroep. Waar je 'vroeger' enkel door kon stromen naar IC, SEH, ambulance of management is er nu een mogelijkheid om je verpleegkundig beroep naar een nog hoger niveau te tillen. En in tegenstelling tot de PA blijft de VS een verpleegkundige met enkele medische bevoegdheden, zodat we als verpleegkundige het totale pakket kunnen leveren en de dokter minder nodig hebben.

Iets kleins kan voor een patiënt zo iets groots zijn.

Wat ik mooi vind aan mijn vak is dat ik me richt op de gevolgen van het ziekzijn. Niet alleen op lichamelijke klachten, maar ook op psychisch, sociaal en zingevingsniveau.

Door mijn vak uit te voeren ben ik zelf een completer mens. Daarbij is het ook dynamisch, geen dag is hetzelfde. Ik oefen mijn vak met tevredenheid uit omdat ik elke werkdag weer van betekenis heb kunnen zijn voor mijn medemens (patiënt, naasten, collega's), in moeilijke momenten in hun leven. Ik maak door mijn werk echt verschil voor een ander.

Het mooie aan mijn vak als verpleegkundig specialist oncologie is dat ik elke dag mensen mag behandelen en begeleiden tijdens een van hun meest stressvolle en onzekere tijden van het leven. De diagnose kanker zet de wereld van de meeste mensen op zijn kop.

Ik ben steeds op zoek naar de mens achter de patiënt; wie is deze mens, wat is voor hem of haar belangrijk en op welke manier kunnen wij als behandelteam bijdragen aan de wensen en behoeften die deze mens heeft? Aandacht, aanwezigheid en anticiperen zijn hierbij noodzakelijk. Door op deze manier zorg te verlenen vanuit het hart maakt dat het vak boeiend, uitdagend en bevredigend is.

Energie en voldoening haal ik uit de persoonlijke contacten met mijn zorgvrager. Daarnaast vraagt dit in de revalidatie veel van mijn eigen invulling als persoon. Het is een uitdaging om met de zorgvrager mee te bewegen én daar de juiste weg in het zorgstelsel mee te vinden.

Bovenaal het contact met mensen, het afwisselende hierin, ieder mens weer anders gevormd, door hun culturele achtergrond, leeftijd, verleden, karakter en vul zelf maar aan. Als thuiszorgmedewerker stap je echt in hun huis, hun leven binnen. Als je daar respectvol mee omgaat en hun vertrouwen weet te winnen, leer je echt de mens achter de cliënt kennen. Dat zijn vaak zulke mooie momenten.

Met mijn aanwezigheid het voor de patiënt net een beetje draaglijker te maken om in het ziekenhuis te liggen.

Interesse in chronische aandoeningen, diabetes is een van die aandoening die veel gevolgen heeft voor de mens met diabetes en daarmee veel inhoud aan mijn vak geeft, zowel in medische zin, ontwikkelingen volgen in behandelingen en onderzoek, alsook kennisoverdracht en vaardigheden aanleren aan de patiënt en de coachende rol in het lange termijn contact.

Je kunt een eindje oplopen in iemands leven om zo het lijden te verlichten of het leven wat lichter te maken. Wat een bevoorrechte positie!

Zorgen voor mensen uit alle lagen van de samenleving is prachtig. Het verrijkt mij persoonlijk. Naast de ander staan in welke omstandigheden dan ook, is mijn verlangen. Gezien, gehoord en erkend te worden. De dakloze en de directeur op een zaal de lichamelijke en psychische zorg bieden.

Ingewikkeld, uitdagend en verbindend.

Al vanaf dat ik een jaar of zeven ben wil ik in de zorg werken. Mijn moeder en tantes werken in de ouderenzorg en mijn oma vertelde altijd levendig over haar droom om dokter te worden (helaas kon zij indertijd niet doorstuderen). Door haar verhalen heb ik een grote interesse voor de zorg gekregen. Naarmate ik ouder werd kwam ik er steeds meer achter dat zorgen echt iets is wat in mij zit. Ik houd ervan om mensen te helpen en leuke gesprekken te hebben met hen. Nu ben ik 18 jaar en zit ik in het tweede jaar van mijn HBO-V opleiding. Ik heb sinds kort een bijbaantje in de ouderenzorg en vind het superleuk om zelfstandig voor mensen te zorgen. Volgend jaar hoop ik mijn eerste ziekenhuisstage te doen en ik heb daar ontzettend veel zin in! Uiteindelijk is het mijn droom om als verpleegkundige aan de slag te gaan in de acute zorg, zoals de ambulance of de spoedeisende hulp. En, heel misschien wel de traumahelikopter!

Als verpleegkundige op de afdeling neurologie verzorg ik mensen die gisteren nog volop in het leven stonden en vandaag niets meer kunnen, mensen die chronisch ziek zijn, mensen die wakker werden in een land waarin ze ineens de taal niet meer spreken, mensen die zo verward zijn dat ze dingen doen die niet bij hen passen, mensen die te horen krijgen dat een hersentumor hun toekomst opvreet, mensen die de regie volkomen kwijt zijn, mensen die een loodzware rugzak de heuvel op moeten dragen. Ik kan die rugzak niet overnemen, maar het is elke werkdag mijn doel om de rugzak wat lichter te maken of om te ondersteunen bij het dragen ervan. Dat vind ik de kern van mijn prachtige beroep.

De kleine geluksmomenten met patiënten, een grap of afleiding in moeilijke tijden.

Compassie, wat letterlijk zoveel betekent als “gezamenlijk lijden”, maar dan meer met het belangrijke aspect van verbondenheid. Houd daarbij de professionele grens hoog waarbij je nooit voor je eigen ego gaat, maar oog houdt dat je doet wat voor de zorgontvanger goed is op dat moment. Je kiest voor verbetering voor het individu waar je verantwoordelijk voor bent. Dat kan soms zijn helpen, maar vaak ook motiveren om weer voor zich zelf te gaan zorgen. Dat is niet de makkelijke weg, maar vaak heb je daar geduld voor nodig en...compassie. Dan daal je af naar het moment waar de patiënt zich bevindt, zodat die zich verbonden voelt en begrepen, soms moet de zorgverlener dan ook begrijpen dat de patiënt het op dat moment niet kan om welke reden dan ook, maar de volgende keer misschien wel.

De diversiteit. Begonnen met de A- en B-opleiding, ouderenzorg, geriatrie en als laatste in de palliatieve zorg. Ik heb zo kunnen groeien in het verpleegkundig vak en al mijn eerdere ervaringen kunnen gebruiken in de palliatieve zorg. Vooral het laatste stuk mogen meemaken, meelopen. Niet volgens protocollen werken, maar er kunnen zijn voor iemand. Zoeken naar zoveel mogelijk comfort in de laatste levensfase. Dat geeft zoveel voldoening! Terwijl het ook zeker niet makkelijk is. Ik ben nu net een paar maanden met pensioen, maar voel me nog zo verpleegkundige in hart en nieren.

Je bent een belangrijk onderdeel van iemand zijn leven. Je mag heel dichtbij komen en bouwt een band op. Alle mensen hebben een bijzonder verhaal en in deze levensfase word jij daar onderdeel van.

Wat ik ook mooi vind is dat je soms moet zoeken als een onderzoeker. Niets is wat het lijkt. Verbanden zijn niet logisch, want niets is complexer dan het (menselijk) lichaam en vooral de menselijke geest.

Altijd vanuit de patiënt op een holistische manier de beste zorg willen leveren. Als verpleegkundige ben je generiek opgeleid en probeer je samen met familie en de omgeving te kijken naar wat goede zorg is voor die patiënt op dat moment en in die betreffende situatie. Dat betekent niet altijd maar opereren, doorbehandelen, maar ook gespreksvoering

over bijvoorbeeld de laatste fase van een leven. Tevens kan er in de verpleegkundige zorg nog ontzettend veel onderzoek worden gedaan en mag er meer lef en leiderschap (professionaliseren beroep) worden getoond binnen de beroepsgroep. Daar draag ik graag aan bij.

Als je in de wijk werkt kleur je mee met de mensen als een kameleon, maar wel wetende dat je op de tak moet blijven balanceren om je doel dat je samen met de klant hebt gesteld, te bereiken. De ene keer pak je een hogere tak en soms moet je meerdere zijtakken bewandelen om het afgestemde doel te bereiken.

In de VAR denk ik mee over verpleegkundige onderwerpen binnen de organisatie. Hierbij kan ik mijn verpleegkundig leiderschap en zeggenschap inzetten.

De mangomomentjes die je de patiënt soms kunt bieden. Het eten wat ze graag willen na langdurige beademing. De ontmoetingen met hun huisdieren (als de patiënt naar buiten mag). Het weerzien van de patiënt op bijvoorbeeld een nazorgpoli en daarbij zien dat het goed gaat met de patiënt (ook als wij dit niet verwacht hadden).

Er bestaat geen beroep dat je zo de gelegenheid geeft om dichterbij andere mensen te komen. Niemand komt voor zijn lol in aanraking met verpleegkundigen en iedereen met wie je te maken hebt verkeert in (enige mate in) een kwetsbaar moment in het leven. Als verpleegkundige (of aanverwante beroepen als helpende, verzorgende, VS of PA, waar ik verpleegkundige zeg in deze reactie bedoel ik ook hen) sta je dus in feite bij aanvang al met 1-0 achter. Des te groter is de meerwaarde die het heeft om "goed" te doen. Mijn handelen, mijn manier van contact maken, mijn houding, mijn inzet en mijn motivatie zijn bepalend voor de zorgervaring die iemand ondergaat. Dit is een enorme verantwoordelijkheid en een voorrecht om een bijdrage aan te leveren.

In mijn vak als praktijkopleider is het mooi om de ontwikkeling te zien die studenten tijdens hun opleiding doormaken. En dat je door verschillende manieren toch de student van a naar b krijgt en deze het uiteindelijk zelf doet.

Juist die (vaak kleine) dingen doen die veel bijdragen aan de kwaliteit van leven en dat laten wat daar afbreuk aan doet.

Het mooie is om steeds de uitdaging te zoeken om het geheel van een casus te zien. Wat en hoe factoren elkaar beïnvloeden en welke patronen er zijn ontstaan. Nog leuker is het ervaren van de voortgang van de patiënt, zijn gezette stappen en succes in de psychotherapeutische behandeling. Wanneer de patiënt bewustwording ervaart en leert zaken anders te zien dan wel aan te pakken en hij of zij opnieuw de balans vindt in het leven.

Wat ik mooi vind aan dit vak is dat iedere patiënt zijn of haar eigen verhaal met zich meedraagt en een deel hiervan wil delen met de zorgmedewerkers die hen verzorgen. Zo heeft de ene patiënt de hele wereld afgereisd, spreekt de ander zes talen of heeft de patiënt een romantisch verhaal te vertellen over hoe hij zijn vrouw heeft ontmoet. Ieder verhaal is anders en dat maakt het zo bijzonder. Daarnaast vind ik het prachtig dat wij in een relatief gezien korte periode (vanuit mijn rol in het ziekenhuis gesproken) veel kunnen betekenen voor de patiënt op een moment dat hij op zijn meest kwetsbaar is. Dit maakt het vak voor mij bijzonder.

En de onregelmatige diensten geven soms ook wat vrijheid en soms voelt het uitdagend.

Verpleegkundig specialist is voor mij de kers op de taart. Zo'n mooie verbinding tussen het medisch en verpleegkundig domein en een complexe setting (verpleeghuis). Vanuit die verbinding samen streven naar persoonsgerichte en evidence-based goede zorg voor iedere patiënt die een beroep op ons doet. In deze functie ben ik wie ik wil zijn, wie ik wilde worden.

Lange tijd een wat vreemde eend in de bijt tussen verpleegkundigen, die doorgaans als doeners worden gezien. Maar wat ben ik blij dat dit vak me zoveel geboden heeft. Mijn visie en trots op het vak zijn in de loop van de jaren toegenomen. Ik ben niet alleen qua opleiding maar ook qua bevlogenheid voor het vak een echte stapelaar. Het volgen van diverse opleidingen (hbo, post-hbo en master) heeft er zeker toe bijgedragen dat ik trotser dan ooit ben op het vak en wat je als verpleegkundige kunt betekenen voor zorgvragers. En hoe mooi is het om aan het einde van mijn loopbaan alle verworven expertise en visie in te kunnen zetten voor het ontwikkelen van goed verpleegkundig onderwijs. Ik heb ontdekt dat denkers net zo hard nodig zijn als doeners en ben oprecht blij dat ik eraan kan bijdragen dat verpleegkundigen zich kunnen empoweren en zich nog beter kunnen positioneren en profileren.

Trots ben ik omdat wij hospiceverpleegkundigen zo goed passende, deskundige en humane zorg geven. Het is meer regel dan uitzondering dat onze patiënten eerst opknappen wanneer zij bij ons worden opgenomen. Dit door de rust, het meebewegen, de medische expertise en het altijd weer een uitdaging vinden om oplossingen te vinden voor niet standaard medische problemen, het stoppen van onnodige medicatie en aandacht hebben voor wie de ander en zijn naasten zijn. Ik ben ervan overtuigd dat deze combinatie meer helend is dan wat dan ook. Moeilijk werk, denken er velen, maar onze kracht is dat wij het verschil kunnen maken in het zorgen dat de laatste levensfase en het sterven op een zo'n mooie en passende manier kan gebeuren.

Wat zo prachtig is aan mijn vak, is dat je daadwerkelijk wat kunt betekenen voor een ander die in een kwetsbare periode van zijn leven is. Ben ik de redder? Nee, die illusie heb ik niet meer. Maar ik ervaar dat ik soms een bloem langs de weg van zorgvragers mag zijn, een weg die ze zelf moeten gaan. En superbelangrijk: het vraagt van mij dat ik continu reflecteer op mezelf en mijn eigen handelen. Dat leert me, soms pijnlijk, veel over mezelf en mijn relaties met zorgvragers en collega's.

De bewoner en familie het gevoel geven dat ze waardevol zijn, in aandacht voor de mens zelf, maar ook het geven van een knuffel, het zonder woorden het gevoel geven dat je de bewoner en familie ziet.

De veelzijdigheid van het werk, zowel heel moeilijke als relatief eenvoudige taken in een interessante mix: het leukste werk wat ik ooit deed was verpleegkundige zijn én tijdens die dienst in de keuken staan van een gesloten afdeling en koken voor ca. 16 (zwaar) verslaafde psychiatrische patiënten. Koken is niet moeilijk. Maar een lekkere en gezonde maaltijd bereiden voor 16 mensen die lange tijd alleen vrij ongezond hebben gegeten en dat voor 50 euro is enerverend. Gelukkig kwamen ze allemaal hun bed uit voor die maaltijden!

Het dicht bij het persoonlijk verhaal van de cliënt komen, zien welke groei deze doormaakt, het maken van contact als basis van de samenwerking en de verbeteringen die het leren leven met de stoornis of ziekte makkelijker maken. Daarnaast het teamwerk, met collega's samenwerken, veel lol op de werkvloer, vrijheid om je werk in te vullen.

Ik krijg er energie van om naast mensen te lopen om ze te helpen weer richting te geven aan hun leven ondanks de obstakels die ze ervaren.

De persoonlijke verhalen, deelgenoot worden en een stuk mee op mogen lopen. Oprecht nieuwsgierig zijn. Diversiteit van mensen, contexten. Samenwerken in een team en leuke collega's!

Het echt iets kunnen betekenen in het leven van een patiënt en het mogen bijdragen aan een hoger gezondheidswelzijn.

In het woord verpleegkunde ligt het woord kunde besloten. Voor mij is verpleegkunde niet alleen een kunde, maar tegelijk ook een kunst omdat ik door mijn persoonlijk handelen en persoonlijke benadering in het geven van zorg wezenlijk het verschil kan maken voor degene en familie die zorg ontvangt.

Luisterend
oor

4

Wat levert verplegen en verzorgen op voor de beroepsgroepen (artsen, diëtisten, fysiotherapeuten etc.) waarmee verplegend personeel samenwerkt?

Hieronder staat een toelichting op de thema's waarin de reacties van de 1.162 respondenten zijn verdeeld. Ik noem eerst het thema en geef daarna een samenvatting van de inhoud van de citaten die bij dit thema horen. Wanneer er een getal tussen haakjes staat, verwijst dat naar de frequentie waarmee opmerkingen binnen dit thema zijn gemaakt door de 1.162 respondenten. Daarna volgt een reeks citaten overgenomen van de respondenten.

In dit hoofdstuk gaat het over het belang van verplegen en verzorgen voor de beroepsgroepen waarmee wordt samengewerkt.

Tabel 3
**Opbrengst verplegen en
verzorgen voor overige
beroepsgroepen**

Samenwerking	476
Coördinatie van zorg	360
Relevante gegevens aanleveren	352
Elkaars expertise aanvullen	161
Visie op cliënten	151
Belangenbehartiger cliënt	86
Uitvoeren behandelbeleid	66
Taakherschikking	53

Samenwerking

Samenwerking met collega's, andere disciplines en patiënt en naaste, worden het meest frequent genoemd (416). Enkele respondenten schrijven 'het is gewoon zo dat je niets alleen kunt, maar dat je samen sterk staat' en 'twee weten meer dan één'. Bij die samenwerking gaat het om het vertrouwen tussen verpleegkundigen en verzorgenden en de andere beroepsgroepen en het leren van elkaar en delen van expertise. Er wordt geschreven dat je elkaar kunt inspireren en dat goede communicatie een vereiste is voor een optimale communicatie. Bij de samenwerking is ieder steentje (iedere beroepsgroep) even belangrijk en is er sprake van gelijkwaardigheid, merken enkele respondenten op. Een andere kant van die samenwerking is dat je alleen samen met alle zorgprofessionals goede zorg en behandeling kunt geven. Met elkaar ontwikkel je een volledig beeld van de behoeften en noden van de patiënt en het is mooi om samen besluiten te nemen over behandeling en zorg, zoveel mogelijk in de geest van de zorgvrager. Een respondent schrijft 'samenwerking laat zien dat niets onmogelijk is voor de patiënt'. Concrete uitkomsten van die samenwerking zijn: eerder ontslag, goede zorg en behandeling, kortere ligduur, betere ketenzorg en betere communicatie en kwaliteit van leven.

De kwaliteit van zorg door samenwerking, wordt door een aantal verpleegkundigen en verzorgenden (60) toegelicht. De samenwerking met de zorgvrager wordt vaak benadrukt. Samen met de patiënt kun je oplossingen zoeken en besluiten over zorg en behandeling nemen. Wanneer je dat samen doet kom je tot goede oplossingen, waarmee je tegemoet komt aan de wensen en behoeften van de patiënt.

Coördinatie en continuïteit van zorg

Vaak wordt ook de waarde genoemd van coördinatie van zorg door verpleegkundigen en verzorgenden voor de andere beroepsgroepen (240). Het gaat om de cliëntgerichte zorg van alle disciplines op elkaar af te stemmen of zoals iemand schrijft 'in de thuiszorg met andere ketenpartners de zaak stroomlijnen en andere disciplines inschakelen' of 'ik indiceer, faciliteer en potentieer de inzet en bijdrage aan gezondheid en herstel door genoemde hulpverleners, zolang de patiënt dit zelf niet kan'.

Respondenten schrijven dat de verpleegkundige de spil in het web is, het verpleegproces bewaakt, korte lijnen met andere professionals heeft, verbinder is en casemanager.

Continuïteit van zorg wordt van veel waarde geacht voor de andere beroepsgroepen (120). Verpleegkundigen en verzorgenden zijn 24/7 aanwezig bij de zorgvrager, ze zijn hierdoor een vertrouwd gezicht voor de patiënt en weten veel over de patiënt en zorgen door hun continue aanwezigheid dat de zorg die gegeven wordt, op elkaar aansluit.

Relevante gegevens aanleveren

Een functie van de respondenten is verzamelen van informatie over de patiënt (352). Een verpleegkundige schrijft: 'verplegend personeel is de ogen en oren achter de voordeur, waardoor wij dingen zien, horen, ruiken en voelen die een andere zorgprofessional alleen maar zo nu en dan even tegenkomt of ziet. We kunnen hen een mooi verdiepend plaatje geven van wat er gebeurt'.

Verpleegkundigen en verzorgenden beschrijven dat zij cliënten observeren, anamneses afnemen, gesprekken voeren met patiënten, verpleegproblemen signaleren (risicosignalering), communiceren met de overige disciplines in acute situaties of een behandeloverleg en dit documenteren in een dossier.

Respondenten schrijven dat er zonder hun observaties geen volledig beeld van de zorgvrager kan ontstaan: 'wij zijn de oren en ogen van de huisarts in het hospice' en 'wij zijn de heteroanamnese van de overige disciplines'. Het beschikken over essentiële informatie over de patiënt levert verpleegkundigen en verzorgenden zeggenschap op, schrijft een respondent.

Elkaars expertise aanvullen

Elkaars expertise aanvullen wordt eveneens genoemd door de respondenten (161). De verschillende beroepsgroepen zijn complementair aan elkaar en zorgprofessionals kunnen persoonlijk groeien door samenwerking. Sparren met elkaar levert veel op, het verbindt, levert begrip op en een bredere kijk op de patiënt. Iemand schrijft 'samenwerken buiten de muren leidt tot kennisdeling waardoor je elkaar

kunt vinden'. Iemand schrijft 'ik wens iedere onervaren arts of andere zorgprofessional een bevlogen en ervaren verpleegkundige toe waarvan zij kunnen leren'.

Visie op cliënten

Verpleegkundigen en verzorgenden vinden hun visie van waarde voor de overige disciplines (151). De respondenten typeren hun visie vaak met de term 'holisme', dus het rekening houden met lichamelijk, sociaal, psychisch en spiritueel functioneren van de zorgvrager. De visie op zorgvragers wordt door de respondenten als volgt beschreven: een breed beeld krijgen door aandacht voor context, ziekte, gezondheid en welbevinden te hebben, de mens in zijn totaliteit zien, naar de mens achter de ziekte kijken en een brede blik op gezondheid hebben waarbij de verpleegkundige goed kan afwegen wat de belangen van de zorgvrager zijn en wat 'medisch' het beste is.

Verpleegkundigen en verzorgenden schrijven dat zij zorg op maat bieden aan de zorgvrager (24).

Belangenbehartiger cliënt

Respondenten (79) vinden belangenbehartiging van de patiënt van waarde voor de andere beroepsgroepen. Ze illustreren dit met voorbeelden 'opkomen voor de patiënt' en 'stem voor de patiënt zijn', vertaler zijn van het medische stuk en ondersteunen van de patiënt bij de besluiten die genomen moeten worden over de behandeling. Verpleegkundig specialisten noemen zich de brug tussen arts en zorgvrager (7).

Uitvoeren behandelbeleid

De waarde van de inzet van verpleegkundigen en verzorgenden voor andere disciplines bestaat uit de uitvoering van het behandelbeleid (66). De inzet van de respondenten maakt het behandelbeleid effectiever en zonder verpleegkundigen en verzorgenden is er geen behandeling mogelijk. Iemand zegt 'de blik van verpleegkundigen faciliteert betere behandeling'. Door inzet van verpleegkundigen en verzorgenden is er aandacht voor de leefstijl van de zorgvrager. Een andere respondent zegt 'ik ben de rechterhand van de chirurg' en 'wij zijn het cement in behandeling'.

Taakherschikking

Het belang van taakherschikking wordt regelmatig genoemd (53). Door bepaalde taken kunnen andere beroepsgroepen, vaak artsen, ontlast worden en doen waarvoor ze zijn opgeleid. Dit leidt tot kostenreductie. Verpleegkundig specialisten geven aan dat door hun spreekuren, artsen ontlast worden en wachtlijst kunnen worden verkort.

Wat levert verplegen en verzorgen op voor de beroepsgroepen (artsen, diëtisten, fysiotherapeuten etc.) waarmee verplegend personeel samenwerkt?

Citaten

Verpleegkundigen zijn de ogen en oren van andere professionals. Bovendien zijn zij de spreekbuizen voor patiënten en kunnen zij behoeften van patiënten het beste naar voren brengen bij deze professionals.

Verplegen voegt waarde toe aan de context van zorg. Je kunt nog zo'n goede dokter zijn of andere zorgprofessional, maar als er niet verpleegd wordt dan zijn de uitkomsten onhaalbare kaart.

Steeds meer drijft de zorg af van de bedoeling van het vak, door bemoeienis van Jan en alleman. Zet de verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten in de lead bij het onder de aandacht brengen van de bedoeling van ons vak, de inhoud. Vanuit die inhoud zijn wij in staat om te verbinden. Om met de metafoor van teamspel te spreken: je kunt ook geen 11 spitsen opstellen, iedereen speelt zijn eigen wedstrijd vanuit zijn eigen unieke positie met zijn eigen unieke karakter – maar samen maken ze het spel en bepalen ze de uitkomst.

Als verpleegkundige ben je de regisseur en coördinator van het zorgproces. Verpleegkundigen zijn als geen ander in staat om langerdurend contact te maken met zorgvragers en hun systeem en de mens achter deze zorgvrager te zien. Door zowel lichamelijke, psychische, sociale en existentiële aspecten in beeld te brengen kan holistische zorg geboden worden.

Je bent de generalist onder de specialisten, je bent de ogen en oren, mond en handen, hoofd en hart van de Zorg.

De verpleegkundige brengt de meeste tijd door met patiënten. Zij is dus als geen ander in staat om inzicht te hebben in de wensen, behoeften en mogelijkheden van patiënten en kan deze dan ook communiceren met andere zorgprofessionals. Zij fungeert als een spin in het web. Verpleegkundigen bekijken tevens de zorgvraag vanuit een holistisch oogpunt, waardoor niet alleen de ziekte centraal staat, maar ook het functioneren van patiënten. Ook leiden verpleegkundigen artsen mede op. Zij verwelkomen nieuwe artsen op hun verpleegafdelingen. Zij leggen uit wat belangrijk is in de zorgverlening, hoe de organisatie werkt. Zij vertellen wat een patiënt nodig heeft en wat zij denken dat bijdraagt aan een goed herstel.

Ik wens iedere onervaren arts of andere zorgprofessional een bevlogen en ervaren verpleegkundige toe waarvan zij kunnen leren.

Het geluid van de patiënt, samen doen we het goede. Met elkaar, want juist wij weten wat samenwerken is en wat het toevoegt.

Rust omdat er een professional is die het totaalplaatje overziet en daarin een stuk meeloopt met de patiënt vanuit een holistische visie. Begeleiding en ondersteuning op medisch, fysiek, psychosociaal, maatschappelijk, spiritueel gebied voor de patiënt zelf en zijn/haar mantelzorgers. Omdat het een nu eenmaal van invloed is op het andere.

Wij zijn de ogen en oren voor alle andere disciplines, doordat wij het meest contact hebben met de patiënt, hebben wij ook het meest complete plaatje dat we kunnen presenteren aan andere disciplines. Daarnaast zijn wij een echte spin in het web van alle disciplines en zorgen wij voor de verbinding tussen de cliënt en een ieder die betrokken is.

Vooral veel antwoorden. Zonder ons kunnen artsen hun werk niet doen. Worden ze niet op tijd gebeld wanneer er iemand acuut slecht gaat. Voor de diëtik houdt het in dat wij als verplegend personeel het als eerste zien wanneer iemand zijn voedingstoestand vermindert en ook de fysiotherapeuten worden door ons erbij gevraagd wanneer mobiliseren moeilijk gaat of onbekend is. Op deze manier kan er een plan gemaakt worden.

Ik ben overtuigd van de kracht van nurse-led zorg, verpleegkundigen die leiding geven aan de zorg die patiënten krijgen. Juist omdat verpleegkundigen vanuit het perspectief van welzijn werken, in plaats vanuit het perspectief van ziekte.

De verpleegkundige is de onmisbare sterke schakel die de keten aan zorgdisciplines bij elkaar houdt. De verpleegkundige staat in de frontlinie om te observeren, signaleren, handelen en rapporteren. De kwaliteit waarmee de verpleegkundige deze competenties verricht is direct bepalend voor de slagkracht van de andere betrokken disciplines.

De VS is een teamplayer en is in de praktijk vaak een schakel tussen aanpalende medische en paramedische collega's.

Ons holistische beeld op gezondheid en beperkingen. Wij kijken naar het functioneren en niet zozeer naar de ziekte of stoornis.

Integratie van cure en care is een waardevolle brede basis waardoor de bijdrage van andere beroepsgroepen ondersteund of gefaciliteerd wordt.

Het bevordert de ingezette interventies, beleid. We zijn de Haarlemmerolie in de zorgketen.

Een verpleegkundige is de seismograaf in een web van multidisciplinaire samenwerking. Het zijn de ogen, oren, voelsprietten en alarmbellen die monitoren en waar nodig anderen insein of voorzien van informatie die hen helpt om hun stuk zorg te verlenen. Ze verbinden beroepsgroepen en vertalen waar nodig.

Binnen de genoemde beroepsgroepen zijn we multidisciplinair complementair. Maar wat eruit springt, is dat verpleegkundig of verzorgend personeel als geen ander de klinische vertaalslag kan maken voor de patiënt.

Een ultieme samenwerking met uiteindelijk allemaal hetzelfde doel voor ogen, kwalitatief goede kindvriendelijke, gezinsgerichte zorg met kind en ouders als uitgangspunt. Zij zijn het middelpunt in onze samenwerking en belangrijke samenwerkingspartners in heel het netwerk om het zieke kind.

In de wijk mogen wij een kijkje nemen achter de voordeur van de cliënt. Hierdoor zien wij de cliënt in de eigen leefomgeving en dat geeft soms een heel ander beeld en extra informatie. Het is mooi om dit te kunnen delen met andere betrokken zorgverleners zodat je de best passende zorg kunt bieden.

Plezier, het werken met andere disciplines geeft plezier. Het zorgt voor belichting van andere aspecten van de zorg wat je mee kan nemen in de verpleegkundige zorg.

Verpleging is het cement
tussen alle bouwstenen
(beroepsgroepen) en de
stem van de patiënt.

De verpleging geeft informatie over het hele plaatje. Wij hadden bijvoorbeeld een bewoner welke een paar dagen achtereen uithaalde, fysiek en verbaal naar collega's. De behandelaren (arts, psycholoog) wilden op dit onbegrepen gedrag direct actie ondernemen. Wij, de verpleging, gaven aan dat mevrouw al een aantal dagen niet lekker was en in isolatie had gezeten (beschermend verplegen) en hierdoor de structuur weg was waar mevrouw zo'n behoefte aan had. Mevrouw mocht net weer een dag van haar kamer af en had tijd nodig om weer te aarden en in de structuur van de dag haar rust te vinden. Doordat we dit concreet konden onderbouwen heeft mevrouw hier de ruimte voor gekregen, waardoor zij zonder extra medicatie en of andere interventies weer tot zich zelf kon komen en geen fysiek of verbaal onbegrepen gedrag meer liet zien.

Onbedoelde missers, vaak in de communicatie, worden door de verpleging rechtgestreken. Er wordt geluisterd naar de beleving van de zorgvrager, vanuit begrip voor zijn/haar beleving wordt wederzijds begrip gecreëerd.

De VS slaat de brug tussen het verpleegkundig, het medisch en het paramedisch domein.

We vullen elkaar aan mits we niet op onze eigen eilandjes blijven, als we buiten de lijntjes durven te kleuren.

Samenwerking tussen alle beroepsgroepen is belangrijk. Respect voor elkaars werk geeft vertrouwen in de samenwerkingsrelatie. Dit draagt in mijn ogen bij aan werkplezier!

Door ons werk signaleren wij lichamelijke en geestelijke problemen eerder en zorgen wij ervoor dat er eerder actie ondernomen wordt, daardoor is een eventuele behandeling van kortere duur. Ook signaleren wij eerder als een behandeling niet aan slaat, waardoor er sneller ingegrepen kan worden en grote problemen en complicaties voorkomen kunnen worden.

Ongelooflijke boost van energie die ik van mijn collega's krijg. Er gaat geen (werk) dag voorbij dat ik niet voldaan naar huis ga. In de zorg doe je ertoe. Van assistent tot aan hoogleraar, iedereen werkt met elkaar en heeft elkaar nodig. Prachtig om te zien dat een afdeling niet draaien kan zonder collega van de voeding en de keuken, een afdeling niet zonder een IC kan en een IC niet zonder een afdeling en alle professionals die intercollegiaal met elkaar overleggen om de beste zorg aan te bieden aan onze zorgvragers.

Verpleegkundigen geven antwoord op de vraag hoe het echt met de patiënt gaat.

Een bron van informatie over de holistische mens. Als iedereen zich alleen maar taakgericht bezighoudt, zullen er zaken onderbelicht blijven of uit de bocht vliegen. Een mens is meer dan alleen een hartklep of een frozen shoulder. Hiervan heb ik recent nog een schrijnend voorbeeld meegemaakt.

Verzorgenden zijn de oren en ogen van alle disciplines. Wij moeten alert zijn op de veranderingen van de individuen, zorgproblemen aankaarten en uiteindelijk de handelingen die disciplines voorschrijven uitvoeren.

Wijkzorg ziet de mensen vaak dagelijks met de praktische dagelijkse beperkingen, professionele observaties, multidisciplinaire kennis en ervaring. Vaak duidelijk beeld van de sociale steun/netwerk.

Verplegen is verbinden. Een verpleegkundige is in staat om als domeindenker naast de cliënt een belangrijke ketenzorgverbinder te zijn. Zij staat dikwijls heel dicht bij de cliënt. Kan zo nodig in alle domeinen aanvullen, ondersteunen en meepraten, terwijl de wensen en mogelijkheden van de cliënt centraal staan.

Spiegel
voor de
samenleving

5

Wat is de waarde van verplegen en verzorgen voor de samenleving?

Hieronder staat een toelichting op de thema's waarin de reacties van de 1.162 respondenten zijn verdeeld. Ik noem eerst het thema en geef daarna een samenvatting van de citaten die bij dit thema horen. Wanneer er een getal tussen haakjes staat, verwijst dat naar de frequentie waarmee opmerkingen binnen dat thema zijn gemaakt door de 1.162 respondenten. Daarna volgt een reeks citaten overgenomen van de respondenten.

Het gaat nu over de waarde van verplegen en verzorgen voor de samenleving.

Tabel 4
De waarde van verplegen en
verzorgen voor de samenleving

Zorg is onmisbaar	290
Kwaliteit van leven bevorderen	207
Cliënten kunnen thuis blijven wonen	128
Ontlasten mantelzorgers	118
Waarde van verplegen en verzorgen is een spiegel voor de samenleving	103
Recht op zorg	78
Zorg voor kwetsbaren	57
Kwaliteit van zorg	27

Zorg is onmisbaar

Dat zorg onmisbaar is wordt het meest genoemd (273). In een groot aantal reacties volstaan de respondenten met het uitsluitend noemen van het woord 'onmisbaar' of 'onschatbaar'. Een aantal respondenten zegt dat de samenleving helemaal stuk loopt of zelfs instort zonder helpenden, verzorgenden, verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten.

Vaak wordt genoemd dat de belangrijke rol van deze zorgmedewerkers heel goed zichtbaar is geworden in het Corona-tijdperk. De samenleving moest op slot omdat er te weinig ruimte is in de zorg. De respondenten geven aan dat de zorgmedewerkers toen in de frontlinie stonden, zowel in het verpleeghuis, het ziekenhuis en andere settingen waar kwetsbare mensen verblijven. Die zorg werd vanuit de beroepsnormen verleend, met soms letterlijk gevaar voor eigen leven.

Respondenten geven aan dat er geen gezondheidszorg denkbaar is zonder verpleegkundigen en verzorgenden. Een respondent spreekt van een beroep dat ons verbindt, waarin mensen zorg krijgen los van geloof of ras en dat verpleegkundigen en verzorgenden voor iedereen bereikbaar zijn. De grote betekenis van de zorg voor kwetsbaren wordt genoemd en door het werk van de wijkverpleging wordt eenzaamheid

van cliënten beperkt. Geschreven wordt dat zorg voor chronisch zieke mensen belangrijk is omdat niet alles te genezen is en verpleegkundigen en verzorgenden zich bezighouden met de (langdurige) gevolgen van ziekte voor de patiënt.

In een aantal citaten wordt ook gewezen op de economische betekenis van verplegen en verzorgen. Door herstel kunnen cliënten hun maatschappelijke rol weer op zich nemen, als werknemer, mantelzorger, partner en in het gezin. De respondenten uit de wijkverpleging geven aan dat door goede (preventieve) thuiszorg geen of minder gebruik gemaakt wordt van kostbare voorzieningen zoals het verpleeghuis of ziekenhuis. Door goede thuiszorg worden mensen eerder uit het dure ziekenhuis ontslagen. Een ander aspect dat genoemd wordt is dat door taakherschikking van artsen naar verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten de zorg van gelijke kwaliteit blijft, maar wel goedkoper wordt.

Respondenten schrijven dat verplegen en verzorgen grote waarde voor de samenleving heeft, omdat het bijdraagt aan het bevorderen van een betere volksgezondheid. Er is bijvoorbeeld continu oog voor preventie, leefstijlbevordering en tijdige signalering van problemen waardoor noodzakelijke zorg en behandeling eerder opgestart kunnen worden. Een aantal respondenten schrijft dat door de inzet van helpenden, verzorgenden, verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten de zorg toekomstbestendig is.

Kwaliteit van leven bevorderen

Bevorderen van de kwaliteit van leven wordt als een belangrijke waarde voor de samenleving gezien door de respondenten (199). Die waarde zit in het leren leven met ziekte, het bevorderen van welzijn en de eigen regie van de zorgvrager, hierdoor wordt afhankelijkheid van hulpverleners beperkt. Behoud van gezondheid levert een bijdrage

aan de kwaliteit van leven. Door verpleegkundigen en verzorgenden uitgevoerde preventie draagt bij aan die kwaliteit. Persoonsgerichte zorg en zorg voor een veilige thuissituatie leveren eveneens een bijdrage aan de kwaliteit van leven.

Thuis blijven wonen

De betekenis van thuis kunnen blijven wonen wordt genoemd door 128 respondenten. Het is belangrijk voor het individu dat deze door thuiszorg in de geliefde eigen omgeving kan blijven wonen. Hierdoor worden de wachtlijsten voor verpleeghuizen minder lang. Voor de ziekenhuizen betekent het dat een patiënt die nog zorg nodig heeft, door de inzet van thuiszorg met ontslag kan. Dit zorgt voor kostenreductie. Thuis kunnen blijven wonen, bevordert de deelname aan de samenleving. Door die deelname blijven mensen meetellen en dat is belangrijk voor hun eigenwaarde.

Ontlasten mantelzorgers

Van waarde voor de samenleving wordt het ontlasten van mantelzorgers genoemd (118). Mantelzorg verlenen kan heel zwaar zijn en tijdelijke of soms langdurige thuiszorg, zorgt voor ontlasting voor de mantelzorgers. De mantelzorgers kunnen hierdoor uitrusten en op adem komen van de soms zware en intensieve zorg die ze aan hun dierbaren verlenen. Vaak zijn ze na een periode van ontlasting, weer in staat om hun mantelzorgtaken op te pakken.

De relatie tussen zorgvrager en mantelzorgers kan soms onder spanning komen te staan door de complexiteit en intensiteit van de mantelzorg. Dit kan de relatie tussen zorgvrager en mantelzorgers soms (tijdelijk) verstoren. Respondenten schrijven 'dat door professionele thuiszorg de relatie zorgvrager en mantelzorgers zich kan herstellen'. Een respondent schrijft 'zonder ons moeten veel mensen hun baan opzeggen om voor hun ouders te zorgen'.

Waarde van verplegen en verzorgen als spiegel voor de samenleving

De waarde van verplegen en verzorgen is een spiegel voor de samenleving merken respondenten op (96). Dit wordt als volgt geïllustreerd. Helpenden, verzorgenden, verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten laten zien hoe belangrijk verdraagzaamheid, solidariteit, respect, rechtvaardigheid en medemenselijkheid zijn. Ze laten de samenleving zien dat je zorgvragers volledig kunt accepteren en naar hun noden kunt luisteren. Verpleegkundigen en verzorgenden laten zien dat je er voor de ander kunt zijn en dat het belangrijk is te zorgen voor mensen die kwetsbaar zijn en minder kansrijk in het leven. Respondenten schrijven 'wij laten zien dat we er voor anderen zijn, dat kan de samenleving van ons leren', 'we zijn een voorbeeld voor de verhardende maatschappij' en 'wij laten inzien dat het leven draait om gezondheid en geluk en niet om het grootste huis, carrière of een dikke auto onder je kont'. Iemand schrijft 'zorgen voor elkaar is de boodschap die wij uitzenden'. Enkele respondenten merken op dat je de beschaving van een samenleving kunt afmeten aan hoe we voor onze zwakke en kwetsbare medemens zorgen.

Respondenten merken op dat zij het medische en het sociale domein bij elkaar brengen en dat zorg verbinding is, een belangrijke boodschap voor de samenleving. Respondenten zeggen dat verpleegkundigen en verzorgenden laten zien dat je de dood niet hoeft weg te stoppen en dat zij zorg verlenen tot en met het einde van het leven. Dat hoort bij een menswaardige samenleving.

Recht op zorg

Respondenten (78) schrijven dat mensen recht op zorg hebben. Iemand schrijft 'recht op zorg is een fundamenteel recht, zonder ons verdwijnt dat recht' en een andere respondent schrijft 'verpleegkundigen zijn dragers, bewakers en verdedigers van de basale rechten, normen en waarden van de zieken en kwetsbaren in de samenleving. Zij herinnert de samenleving steeds weer aan de essentie van samen leven en aan solidariteit en bescherming van de zwakkeren'.

Zorg voor kwetsbaren

Zorgen voor kwetsbare mensen is van waarde voor de samenleving (57). 'Wie zorgt anders voor mensen in hun bangste en kwetsbaarste momenten?' is een vraag van een van de respondenten. Respondenten geven aan dat ze voor eenzame, ontregelde en verwaarloosde mensen zorgen.

Tenslotte merkt een respondent op 'Daarnaast komen verpleegkundigen en verpleegkundig specialist in aanraking met minder mooie en frisse kanten van het leven, waar de samenleving niet altijd aan wil'.

Kwaliteit van zorg

Een groep respondenten geeft aan dat verpleegkundigen en verzorgenden, door hun grote aantal en hun inzet en deskundigheid, de kwaliteit van zorg bepalen (27).

**Wat is de waarde van
verplegen en verzorgen voor
de samenleving?**

Citaten

In stand houden van gezondheid.

Mbv evidence based behandeling zorg dragen voor zinnige zorg. Dure en onzinnige zorg weglaten, choose wisely.

Zonder verpleging geen toekomst: zorg is nodig om de samenleving draaiende te houden.

Enorme waarde maar we moeten wel meer aandacht geven aan de preventieve kant. Voorkomen dat mensen ziek worden.

Als iets er altijd is, nooit schreeuwt, duwt of trekt, de aandacht niet opeist of luidruchtig is, valt het niet op dat het er altijd is. Vergelijk het met de zuurstof die je inademt het is er in principe altijd, totdat het er een keer niet is, of het kost zoveel moeite om het te verkrijgen, dan is er paniek! Met de verpleegkunde is dat ook precies zo, de samenleving is "gewend" dat we er altijd zijn, totdat...

Ziekte en lijden dragelijk maken.

**Wij zijn er voor mensen
in hun bangste en
kwetsbaarste momenten.**

Ouderen en zieken zouden afhankelijk zijn van mantelzorg zonder verplegend personeel.

Verbeteren van de kwaliteit van leven.

Verpleegkundigen kunnen helpen het evenwicht te herstellen; minder focus op alleen medische zaken, meer aandacht voor de menselijke kant, op zoek naar de veerkracht van mensen. Meer aandacht voor preventie en eigen regie. Daarmee kunnen ze ook helpen de stijging van kosten voor gezondheidszorg af te remmen.

Mensen kunnen goed leven maar ook goed sterven met goede begeleiding en verpleging.

Momenteel een tegengeluid van de verharding van de maatschappij.

Betrokkenheid en medemenselijkheid.

Verpleegkundigen overzien het totaalplaatje. Zij kijken zowel individueel als groeps- of wijkgericht naar alle vlakken die voor cliënten en hun mantelzorgers van belang zijn. Hierdoor zijn verpleegkundigen in staat om inzichten, die voor de maatschappij en dus voor politieke keuzes van belang zijn, voor het voetlicht te brengen. Het is van het grootste belang dat dit erkend wordt en dat verpleegkundigen ook in positie gebracht worden binnen de gezondheidszorg.

Normen van de samenleving hoog houden. Eerbied voor de ouderen die hun leven lang hard voor ons gewerkt en gezorgd hebben. Ze niet als oud vuil aan de kant zetten maar ze een waardig en comfortabel bestaan bieden.

De zekerheid dat er zorg en aandacht is voor de kwetsbaren in onze gecompliceerde en snelle samenleving, waardoor ook deze mensen een zo volwaardig mogelijk leven kunnen leiden.

Gezondheid en welzijn bevorderen.

Zonder verplegen en verzorgen stort de samenleving in. Kijk naar de coronacrisis, de samenleving moet op slot, doordat er te weinig ruimte is in de zorg!

Een veilige en zorgzame maatschappij.

Het vergroten van het (algemene) welzijn van de bevolking. Geen andere discipline levert hier zo'n grote bijdrage aan als de verpleegkundigen en verzorgenden. Van preventie, tot behandeling, tot het helpen bij de gevolgen van behandeling en de kracht van niet-behandelen. Verpleegkundigen zijn op al deze plekken thuis.

Beter omgaan met ziekte en gezondheid, zodat iedereen langer en beter kan participeren in de maatschappij.

De verpleging en verzorging zijn er voor iedereen! De patiënt, de mantelzorger, de psychisch kwetsbare, de oudere, de jongere. Er is geen doelgroep in Nederland voor wie geen verpleging en verzorging is. Er is dus ook voor iedere zorgverlener wel een plekje waar deze het beste past. Zonder verpleging en verzorging loopt de maatschappij stuk op alle vlakken.

Extra aandacht en zorg voor kwetsbare groepen zoals verstandelijk gehandicapten, daklozen, ouderen die nog thuis wonen.

Ondanks de ongemakken toch deel kunnen nemen aan de maatschappij.

Wij leven in een samenleving die verhardt en waar steeds meer eenzaamheid is. Hoe zou deze samenleving eruit zien voor bijvoorbeeld ouderen zonder sociale contacten en familie. Stel je voor dat er niemand bij kwetsbare mensen thuis komt en patiënten niet meer verpleegd en gewassen worden en geen wondverzorging krijgen. Wat zouden we dan een kille maatschappij hebben waarin mensen wegwijnen.

Persoonsgericht inspelen op maatschappelijke zorgvraagstukken als o.a. vergrijzing, eenzaamheid, verlies van zelfstandigheid, verdriet, mantelzorg.

No nurses, no care.

De waarde is dat wij mensen helpen om hun eigen leven weer op te pakken en dat mensen het leven weer de moeite waard vinden. Soms na een lange weg samen op te lopen met een cliënt in de GGZ.

Verplegen en verzorgen heeft waarde voor de samenleving, omdat het bijdraagt aan het bevorderen van de volksgezondheid. Er is bijvoorbeeld continu oog voor preventie, leefstijlbevordering en voorlichtingsbehoeften.

Ontlasten van mantelzorgers, ervoor zorgen dat mensen langer thuis kunnen blijven wonen.

Het toewerken naar een maatschappij waar psychisch lijden onderdeel mag zijn. Waar mensen zichzelf kunnen zijn. Dat is een belangrijke taak die we hebben. Dat er inclusie komt i.p.v. stigma, omdat psychische lijden vaak veel meer voorkomt dan dat we willen toegeven. Dat wij als GGZ bijdragen, een hele belangrijke bijdrage, aan een prachtige diverse samenleving waar iedereen erbij hoort.

Dat verwarde mensen niet op straat leven in crisis en het gevaar kan worden afgewend door onze zorg.

Dat mensen zoveel mogelijk in hun eigen omgeving kunnen blijven, ook met ziekte en of beperking met goede ondersteuning.

Zonder verplegenden en verzorgenden is er überhaupt geen zorg. De uitvoering wordt grotendeels door verpleegkundigen en verzorgenden gedaan. Daarnaast zou ik zelf als ik ziek word ook graag iemand hebben die met kennis naast mij kan staan en naast de medische behandeling ook mij als mens kan zien.

Kijkend naar de huidige maatschappij waarin veel mensen werken en de zorg uitgekleeft is, is de waarde van verplegen en verzorgen hoog. Als een ouder of een kind ziek wordt, dan kun jij als verpleegkundige of verzorgende de naasten en familie ondersteunen. De zorg die niet door familie gegeven kan worden nemen wij over. In andere culturen zie je dat de familie de zorg voor de patiënt in het ziekenhuis doet: ze verzorgen, eten geven, wassen en kleden. In onze maatschappij is daar geen ruimte meer voor en onze cultuur is anders.

Een beroep dat ons verbindt en het voorbeeld geeft van inclusie, los van geloof of ras, voor iedereen zijn we bereikbaar.

Geluk en dit door gezondheid te behouden, te herstellen of bevorderen of waardig mogen sterven.

Je draagt zoveel wat anderen niet zien. Zonder verplegend en verzorgend personeel kunnen veel mensen niet thuis wonen, maar ook niet naar een instelling. Dan zou de mantelzorg enorm overbelast worden. Familieleden zouden enkel en alleen elkaar kunnen ondersteunen, wat maakt dat iedereen op zijn tandvlees loopt of zijn eigen dromen en ontwikkeling opgeeft om er te zijn voor een ander. Dat is mooi maar niet houdbaar voor mensen zelf, maar ook niet voor de economische ontwikkeling van een land. Daarnaast zonder verplegend personeel zouden vele andere hulpverleners niks kunnen doen en dus zou de zorg op alle fronten totaal uitgehold worden.

Verpleegkundigen zijn dragers, bewakers en verdedigers van de basale rechten, normen en waarden van zieken en kwetsbaren in de samenleving. Zij herinneren de samenleving telkens weer aan de essentie van samenleven: solidariteit met bescherming van de zwakkeren.

Een humane samenleving met oog en zorg voor elkaar.

Meer cohesie, zorg voor elkaar, samen leven, samen dragen.

De cliënten in de laatste fase van hun leven nog een leven te bieden met kwaliteit.

Voor de samenleving is het van groot belang, omdat ik als verpleegkundige niet alleen mijn vak uitoefen tijdens mijn werk maar ook in mijn nabije omgeving. Ik ben verpleegkundige en verpleegkundig specialist, dat is niet mijn beroep. Ik ben het altijd, zorgzaam, helpende hand, voor noodsituaties op de weg of bij ongelukken.

Veiligheid bieden, gelijkheid, solidariteit, tolerantie en privacy.

Toewerken naar herstel en participatie binnen de samenleving.

Inzien dat het leven draait om gezondheid en geluk en niet om het grootste huis, carrière of een dikke auto onder je kont.

Het is een pilaar in de samenleving. Door de juiste zorg in te zetten, zal deze efficiënter zijn, wordt er mogelijk minder ziektelast ervaren, kan een patiënt beter functioneren in de samenleving en deelnemen aan de maatschappij.

De samenleving komt stil te liggen als er geen verpleegkundigen zijn, mantelzorgers raken overbelast en medische behandelingen kunnen niet plaatsvinden.

Ik ben er echt van overtuigd dat het een roeping is om verpleegkundige te worden. De verpleegkundige heeft een aantal karaktereigenschappen, dat fantastisch is voor de samenleving.

We zijn zorgzaam, doortastend, voelen emoties feilloos aan, we zijn empathisch, passen ons makkelijk aan en hebben een warm hart.

Maakt de wereld wat zachter. Iedereen heeft zorg nodig op zijn tijd.

Het gezin van dichtbij bijstaan en begeleiden in één van de moeilijkste fases in het leven: wanneer een kind ziek is.

Dat het leven voor iedereen leefbaar en in balans is.

Dat iedereen kan blijven meedoen in de samenleving.

Mensheid wordt sterker.

Ervoor zorgen dat iedereen een zo normaal mogelijk leven kan leiden, waarbij de eventuele ziekte niet wordt gezien als een beperking, maar gekeken wordt naar mogelijkheden. Iedereen de juiste zorg op de juiste plek geven!

Wat wij verpleegkundigen en verzorgenden moeten doen is lef tonen, als rolmodel optreden en het beïnvloeden van de publieke opinie in onze opleidingsprogramma's opnemen.

Verplegen en verzorgen zou mijns inziens als kern gezien moeten worden van een gezonde samenleving. Hoe we voor elkaar (laten) zorgen, laat zien hoe we met elkaar in verbinding staan. Als we zorgen hoger waarderen geloof ik dat we ook meer naar elkaar leren omkijken en individualiteit meer naar de achtergrond schuift en verbinding en saamhorigheid meer ruimte krijgen.

Doordat wij de cliënt bijstaan tijdens ziekte en afhankelijkheid in de thuissituatie, besparen we op de kosten voor opnames. Omdat we veel aandacht besteden aan preventie en het voorkomen van gezondheidsproblemen, kunnen de cliënten langer thuis wonen.

Dat is de afgelopen twee jaar gebleken. De IC is dagelijks in het nieuws en het belang ervan is duidelijk. Er is enorm veel kennis en kunde. We proberen in mijn ziekenhuis veel samen te werken met de verpleegafdelingen. We vervolgen de IC patiënten bij overplaatsing naar de afdeling en ondersteunen met kennis doorgeven en visie onze collega's daar. Hierdoor treedt er kennisverbetering op die ten goede komt aan onze patiënten. Ook houden we ons bezig met preventie. Voorkomen is beter dan genezen, dus kennis door geven heeft een belangrijke plaats.

Wij redden levens.

Verzorgend en verplegend personeel is als geen ander in staat om zonder stigma's te werken. Niet de ziekte te zien maar de patiënt achter de ziekte. Niet te denken in problemen, maar in oplossingen. De samenleving zou soms ook wat meer moeten denken zoals de broeders en zusters.

Iedereen telt mee, ook mensen die zorg nodig hebben.

Naast dat wij familie ontlasten van zorg voor hun familielid, zijn wij er voor de bewoner en hun familie. Vaak zie je familie worstelen met de achteruitgang van hun dierbaren. Wij signaleren dit en gaan met hen in gesprek en kijken samen hoe het ook voor hen gemakkelijker gemaakt kan worden. We verwerken dit in adviezen of simpelweg door te luisteren, te laten weten dat je er bent. Hierdoor vindt familie de eigen kern terug en kunnen ze weer genieten van kind of familie. Daarnaast heb je ook families met een intens verleden, vaak door een vorm van mishandeling. Ook hier is een luisterend oor belangrijk.

Verplegen en verzorgen thuis betekent minder zorg naar de tweede lijn of opname in verpleeghuizen.

In de gehandicaptenzorg merk ik dat er sowieso gevochten moet worden voor een plekje in de samenleving voor de mensen. Vaak hebben ze geen fysieke stem of zijn hiertoe niet in de mogelijkheid. Ik en mijn collega's, maar ook de verwanten hebben die stem wel. Dus ja, zeker van groot belang voor de samenleving. Alle zorgprofessionals zetten zich in voor het welzijn van de mensen en het is een geruststellend idee dat wanneer je de zorg nodig hebt, je deze ook kunt ontvangen. Ik denk dat sommige takken in de zorg nog wel eens onderbelicht zijn zoals de gehandicaptenzorg.

Als verpleegkundige ben je een voorbeeld voor de samenleving. Het visitekaartje van je organisatie.

Verpleegkundigen verbinden alle disciplines in de zorg. Zij dragen er zorg voor dat de zorg om mensen blijft gaan en niet om dossiers.

Goede verpleging ontlast mantelzorgers en of draagt bij aan een volwaardige laatste levensfase. Mensen in de omgeving van de cliënt kunnen hierdoor blijven deelnemen aan de samenleving.

Wij plakken de pleisters die nodig zijn voor de samenleving, waar de omgeving tekort komt, vullen wij de zorgvraag in. Bijzonder om er te mogen zijn als de mens kwetsbaar is.

Een investering (geen kostenpost!), we zijn allen gebaat bij een goed gezondheidszorgstelsel.

Betaalbare gezondheidszorg door het voorkomen van ziektes, verminderen van ziekenhuisopnames.

Soms lijkt het alsof de samenleving steeds iets meer verhardt, er steeds meer mensen het oneens zijn met elkaar en er steeds meer mensen lijnrecht en met geweld tegen over elkaar staan. Iedereen die ziek wordt, is kwetsbaar en voelt zich kwetsbaar. Op dat moment staat de verpleegkundige voor je klaar en slaat de zorg die je op dat moment zo hard nodig hebt, als een warme deken om je heen, ongeacht je achtergrond en ongeacht je opvattingen, ideeën en andere overtuigingen die je nastreeft. Mocht het nodig zijn, dan kan de verpleegkundige ook streng zijn, doorpakken, je ergens op aanspreken en je een subtiel duwtje geven in een andere richting. Als iedereen zich iets meer open zou kunnen stellen voor een ander, iets meer empathie tonen en iets meer inlevingsvermogen zou kunnen laten zien, dan zou de wereld er al een stuk zonniger uit zien. Gelukkig hebben we de verpleegkundige beroepsgroep, zij doen dit al genoeg.

Het ontlasten van de maatschappij. Bijvoorbeeld in het geval van dementie. Als dementie vordert wordt er steeds meer een beroep gedaan op het netwerk van de cliënt. Als casemanager dementie zie ik die signalen, maak ik ze bespreekbaar en voer ik passende acties uit.

Wij werken op alle fronten, d.w.z. thuis bij de patiënt, ziekenhuis, in de wijk, klinieken, met baby en kinderen, dienen vaccinaties toe en werken op scholen. Wij zijn overall inzetbaar en bewaken de zorg op alle fronten.

Met de juiste zorg, weer sneller een onderdeel binnen de samenleving kunnen zijn. Minder zorgkosten, weer sneller aan het werk, gevoel van tevredenheid zorgt voor een goede gezondheid.

Daarnaast is de waarde van verplegen en verzorgen voor de samenleving ook preventieve zorg bieden, zodat minder mensen zorg nodig (gaan) hebben en we het met elkaar haalbaar en betaalbaar houden. Gezondheid is een groot goed, maar dat merk je vaak pas als dit niet meer vanzelfsprekend is. Hoe fijn is het dan te weten dat er altijd mensen voor je klaar staan om je op te vangen en te helpen.

Door verplegen en verzorgen blijft de economie draaien. Dat mensen weer op weg geholpen worden. Dat mantelzorgers ontzorgd worden. Het biedt ook saamhorigheid in de samenleving. We leven mét elkaar en zorgen vóór elkaar.

Mensen zorg bieden bij onbegrepen gedrag, in plaats van mensen bij de politie en justitie te laten belanden.

Samen aan een gezonde wereld werken.

Het normaliseren van de problematiek, zie ik als een belangrijke functie in de samenleving. Er is tegenwoordig steeds meer oog voor depressie, angst en PTSS, maar nog steeds blijft het moeilijk om hiermee te kunnen leven. Denk bijvoorbeeld aan werkgevers, het is moeilijk om het hebben van een psychische kwetsbaarheid te bespreken. Hier is nog een wereld te winnen. Maar denk ook aan relaties: wie zit er te wachten op iemand met psychische problemen. Steeds meer wordt de aandacht gevestigd op een zo normaal mogelijk leven en ik denk dat wij daar een belangrijke bijdrage in hebben.

Stel je eens een wereld voor zonder verpleegkundigen en verzorgenden of een dag waarop ze allemaal vrij zijn. Het antwoord op deze vraag, laat de waarde van verplegen en verzorgen zien.

Er zijn voor de medemens.

Hulp en ondersteuning aan cliënten, maar juist ook aan een partner, gezin of familie die een dierbare in de meest kwetsbare periode van zijn of haar leven tegenkomen en ondersteunen.

Nog heel recent bleek dat de gezondheidszorg zeer belangrijk was om de maatschappij draaiende te houden tijdens COVID.

Als mensen zijn we autonoom en tegelijk in onze menselijkheid kwetsbaar. Wanneer we ons bewust zijn dat een ieder op een gegeven moment afhankelijk is van zorg, ben ik van mening dat het verplegen en verzorgen meer gewaardeerd wordt in en door de samenleving.

Spin in
het web

6

**Kun je in één woord
aangeven wat voor jou de
kern of het mooie van je
vak is?**

**Hieronder staan alle woorden die door de respondenten vaker
dan vier keer zijn genoemd. Ik laat deze woorden, zonder ze te
interpreteren, voor zich spreken.**

Tabel 5
Het vak in één woord

Dankbaarheid	125
Ondersteuner	80
Liefde	79
Afwisseling	73
Betekenisvol	49
Verbinding	46
Voldoening	44
Samenwerken met cliënt en anderen	43
Zorgen	39
Waardering (van patiënten)	36
Contact	33
Aandacht	30
Waardevol	30
Helpen	24
Mensen	22
Passie	19
Vertrouwen	18
Verschil maken	17
Betrokkenheid	15
Compassie	15
Er zijn	12
Zinvol	12
Uitdagend	12
Menselijkheid	11
Nabijheid	9
Trots	9
Relatie	9
Zingeving	8
Empathie	8
Kwetsbaarheid (steun voor)	8
Professionaliteit	8
Kwaliteit van leven	7
Variatie	7
Warme zorg	7
Spin in het web	6
Gelijkwaardigheid	6

Behulpzaamheid	6
Uitdaging	6
Dynamisch	5
Dienen	5
Glimlach	5
Luisteren	5
Samen	5
Veiligheid	5
Verrijkt mezelf	5

Zorg
bij het
levenseinde

Verantwoording Witboek 2022

In 1982 verscheen het 'Zwartboek van de verpleging', bij gelegenheid van de actiedag van de verpleging. Deze dag werd georganiseerd door Het Beterschap, belangenvereniging voor verpleegkundigen en verzorgenden. Ongeveer 2.000 verpleegkundigen en verzorgenden kwamen op uitnodiging van Het Beterschap naar het Casino in Den Bosch op 12 mei 1982. Verpleegkundigen en verzorgenden schreven hun zorgen over werkdrukke en tekorten aan personeel op papier. Samen met Theo Dassen heb ik, in opdracht van Het Beterschap, een samenvatting gemaakt van de 1.500 pagina's tekst die verpleegkundigen en verzorgenden schreven over hun dagelijkse zorgen over hun werk.

Op 15 juni 1982 is het Zwartboek door Het Beterschap overhandigd aan de voorzitter van de Tweede Kamer, Dick Dolman. In vele landelijke en regionale dagbladen is geschreven over de inhoud van dit Zwartboek. In tabel 1 staan enkele koppen uit de kranten van 16 juni 1982. Het meest opmerkelijk was dat in het midden van de Privé, een uitgesproken roddelblad, twee pagina's waren opgenomen met citaten uit de reacties van verpleegkundigen en verzorgenden.

Tabel 6
Krantenkoppen op 16 juni 1982

Zwartboek 1982

Fouten in verpleging
hopen zich op door
personeelsgebrek

(Trouw)

Wanorde in verpleging

(De Limburger)

Verplegend personeel eist
stopzetten bezuinigingen

(Volkskrant)

Verpleegkundigen
slaan alarm

(Algemeen Dagblad)

Zwartboek hekelt misstanden verpleging

(Parool)

Zusters wassen zieken
vaak om 4 uur
's nachts. Rapport over
wantoestanden in
verpleging

(De Telegraaf)

Ontwikkelingen tussen 1982 en 2022

Het is nu 2022, veertig jaar later. Er is in die vier decennia veel gebeurd binnen verpleging en verzorging. De beroepen helpende, verzorgende, verpleegkundige en verpleegkundig specialist hebben zich verder geprofessionaliseerd. Het beroep van verpleegkundig specialist is nieuw en vanaf 2005 een wettelijk erkend beroep.

De professionalisering dient nog verder te gaan op de terreinen machtspositie van zorgmedewerkers in de zorginstelling; betrokkenheid bij landelijk gezondheidszorgbeleid; aanwezigheid van scholingsmogelijkheden; carrièrepaden; aanwezigheid van crèches; salaris en arbeidsomstandigheden.

In de afgelopen 40 jaar vonden veel ontwikkelingen plaats die positieve gevolgen hebben gehad voor de positionering van verplegen en verzorgen. Ik noem hierna enkele ontwikkelingen.

Toename kennis

Wetenschappelijk onderzoek en innovatie werden steeds belangrijker. De vlucht die wetenschappelijk onderzoek nam heeft veel te maken met de komst van de studie Verplegingswetenschap in 1980 en de hoeveelheid geld die beschikbaar kwam voor wetenschappelijk onderzoek. Door dit onderzoek is de kennis over verplegen en verzorgen aanzienlijk toegenomen. Die kennis kreeg een plaats in de vele richtlijnen die de laatste 30 jaar zijn ontwikkeld voor de verpleging en verzorging. Via kennisbanken is deze kennis toegankelijk gemaakt. Deze kennis kreeg ook een belangrijke plaats in leerboeken voor verpleegkundigen, zoals in de vier delen in de reeks Effectief Verplegen en de vakbladen voor verpleegkundigen en verzorgenden.

Er is grote aandacht voor evidence based werken. Hierbij gaat het om het gebruik maken van drie bronnen van kennis bij het vaststellen van verpleegproblemen en interventies: wetenschappelijke kennis; ervaringskennis van de zorgmedewerkers en preferenties (wensen en voorkeuren) van patiënten. Tevens is de positie van de patiënt bij de besluitvorming sterker geworden.

Verbetering opleidingen

De opleidingen zijn verbeterd met de afbouw van het inservice-onderwijs, hoewel er wel weer een verlangen ontstaat naar de goede kanten van het inservice-onderwijs (dichter bij elkaar brengen van schoolse kennis en praktijkkennis). De opleiding master advanced nursing practice (MANP) een opleiding waarin verpleegkundige en medische kennis gecombineerd worden, bestaat ook al bijna 20 jaar.

Wettelijke bevoegdheden

De wettelijke bevoegdheden van verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten zijn toegenomen. Verpleegkundig specialisten stellen, naast verpleegkundige diagnoses, ook medische diagnoses. Bepaalde groepen verpleegkundigen, zoals oncologie- en longverpleegkundigen, hebben een voorschrijfbevoegdheid voor bepaalde geneesmiddelen.

Machtspositie

Verpleegkundigen en verzorgenden hebben zich veel massaler dan voorheen georganiseerd. Verpleegkundigen en verzorgenden proberen hun machtsposities in de zorginstellingen te vergroten, onder meer door de oprichting van adviesraden of stafconventen

Er is sinds enkele jaren veel aandacht voor leiderschap bij verpleegkundigen en verzorgenden. Er zijn voor alle soorten verpleegkundigen en verzorgenden beroepsprofielen ontwikkeld die inzicht geven in hun kennis en kunde (competenties).

Het bovenstaande overzicht is zeker niet compleet, maar een volledige geschiedschrijving van de ontwikkeling van de verpleging en verzorging is geen doel van deze verantwoording voor dit Witboek.

Witboek van de Verpleging en Verzorging 2022

In november 2021 realiseerde ik me dat het 40 jaar geleden is dat het Zwartboek verscheen. De media schreven voortdurend over wat er niet goed gaat in de verpleging en verzorging. De kennis van journalisten over de verpleging en verzorging is vaak niet gebaseerd op actuele informatie. Getuige hiervan is het veelvuldig gebruiken van de term 'verplegers' in plaats van verpleegkundigen.

Door die negatieve publiciteit in de kranten krijgen de zorgberoepen (helpende, verzorgende IG, verpleegkundige en verpleegkundig specialist) een negatief imago. Dit negatieve imago beperkt de instroom van jonge mensen in de zorgopleidingen. Waarom zou je ook een opleiding starten in een vak dat zo negatief wordt afgeschilderd in de publieke media? Het negatieve imago draagt bij aan een onnodig grote uitstroom van

ervaren collega's. Dit heeft grote gevolgen voor de toekomst. Immers de zorgvraag stijgt voortdurend en een enorm tekort aan zorgmedewerkers is bedreigend voor een goede kwaliteit en toegankelijkheid van de zorg en medische behandeling en kwaliteit van leven van zieke en kwetsbare mensen.

Het idee ontstond om een Witboek te maken. Een Witboek waarin helpenden, verzorgenden, verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten en studenten voor deze beroepen, een stem krijgen om hun boodschap over beroepstrots te verspreiden en hiermee bij te dragen aan een beter imago van de zorgberoepen. In december deelde ik dit idee met acht beroepsgenoten op verschillende posities in de gezondheidszorg. Zij omarmden het plan voor het maken van een Witboek.

Verzameling gegevens voor het Witboek 2022

Het doel was om met een korte vragenlijst gegevens te verzamelen voor het Witboek. Deze vragen zijn:

- 1 Wat is mooi aan je vak en wat zijn de redenen waarom je als zorgmedewerker of student je vak met tevredenheid uitoefent?
- 2 Wat is de waarde van verplegen en verzorgen voor de patiënt / cliënt?
- 3 Wat levert verplegen en verzorgen op voor de beroepsgroepen (artsen, diëtisten, fysiotherapeuten etc.) waarmee verplegend personeel samenwerkt?
- 4 Wat is de waarde van verplegen en verzorgen voor de samenleving?
- 5 Kun je in één woord aangeven wat voor jou de kern of het mooie van je vak is?

Daarnaast werd gevraagd of de respondent gediplomeerd is of in opleiding, waar deze werkzaam is en welke (vervolg-)opleidingen gevolgd zijn.

Verspreiding vragenlijst

In december 2021 zijn verpleegkundige adviesraden, opleidingen, afdelingen van V&VN en collega's in mijn netwerk benaderd met de vraag een vragenlijst in te vullen. Deze oproep werd ook via de sociale media gedeeld. De bereidheid om de vragenlijst te verspreiden was groot. Half januari 2022 werd de vragenlijst opgestuurd via een Word-versie en via Google (online enquête) en verspreid via LinkedIn.

Respons op de vragenlijst

Binnen vier weken vulden al 1.000 helpenden, verzorgenden, verpleegkundigen, verpleegkundig specialisten en studenten voor deze beroepen, de vragenlijst in. De uiteindelijke respons bedroeg 1.162. Er is op geen enkele manier gestreefd naar representativiteit. Wel is het aardig om te zien uit hoeveel instellingen de respondenten afkomstig zijn. Tabel 7 bevat het overzicht van soort en aantal organisaties waaruit de respondenten afkomstig zijn. In tabel 8 staan de aantallen en het percentage respondenten per sector en de verdeling over studenten en gediplomeerde medewerkers.

Tabel 7
Type organisatie

Organisatie	Aantal
Verpleeghuis / Thuiszorg	48
Ziekenhuis	37
GGZ	15
Huisartsenzorg	9
Revalidatie	3
Hospice	3
VGZ	2
Mbo-opleidingen	14
Bachelor verpleegkunde	14
MANP	4

Analyse vragenlijst

De antwoorden die door de 1.162 respondenten werden gegeven, zijn bekeken. Per vraag zijn de antwoorden, op basis van hun overeenkomst, onderbracht in rubrieken. Indien vergelijkbare antwoorden minder dan 5 keer zijn genoemd, zijn ze niet opgenomen in een rubriek.

Selectie citaten

De antwoorden per vraag zijn bekeken en er is een selectie gemaakt op basis van de volgende criteria: dubbelingen worden vermeden; originaliteit van de antwoorden; spreiding van de antwoorden over de settingen waar gewerkt wordt. Het aantal citaten is hierdoor teruggebracht van circa 80 pagina's per vraag naar ongeveer 25 pagina's. Daarna zijn de citaten per vraag voorgelegd aan acht collega's. Hen is gevraagd om een selectie te maken van de citaten. Er zijn per vraag ongeveer 7 pagina's citaten overgebleven.

Indeling Witboek

De kern van het Witboek bestaat uit de antwoorden op de vijf vragen. Aan iedere vraag is een hoofdstuk besteed. Ieder hoofdstuk bevat een tekst waarin een samenvatting wordt gegeven van de antwoorden op de betreffende vraag. Na de inleiding volgen de meest sprekende, mooie en pakkende citaten.

Het Witboek bulkt van de beroepstrots en drukt de grote betekenis van verplegen en verzorgen voor onze samenleving goed uit. Het maken van dit Witboek is geslaagd wanneer het bijdraagt aan een positief beeld van de zorgberoepen.

Tabel 8
Aantal en afkomst
respondenten

Werkomgeving

	N	%
Thuiszorg	278	23,9
Ziekenhuis	396	34,0
Verpleeghuis	204	17,6
GGZ	139	12
VGZ	17	1,5
Revalidatie	43	3,7
Huisartspraktijk	20	1,7
Hospice	10	0,9
Overig	55	4,7

Gevolgte opleiding

	student		gediplomeerd	
	N	%	N	%
Helpende	6	0,5	41	3,5
VIG/MZ	13	1,1	109	9,4
VP4	61	5,2	218	19,0
VP6	106	9,0	312	26,8
VS GGZ	9	0,8	0	5,0
VS somatiek	31	2,7	11	9,5
SPV	3	0,25	22	1,9
Docent	6	0,5	54	4,6
Totaal	235		927	

Kunde

Colofon

Initiator

Aart Eliens

Grafisch ontwerp

Hermen Grasman Ontwerp,
Haren

Uitgave

Aart Eliens Advisering

Dank

Deze uitgave is gefinancierd
door Aart Eliens Advisering

Dank aan alle 1.162
helpenden, verzorgenden IG,
verpleegkundigen en
verpleegkundig specialisten en
studenten voor deze beroepen
voor hun bijdragen aan dit
Witboek van de Verpleging en
Verzorging 2022.

Dank aan Mieke Hollander,
Marjolein Zilverentant, Elsebeth
Schipper, Hanny Simens, Katja
Bloem, Ingrid van der Kaa,
Idelette Kruidhof, Suma van
Alphen en Joyce de Vreede
voor het meedenken over de
inhoud van het Witboek en het
selecteren van citaten.

